

ЎЗБЕК ИСТОН АДАБИЁТИ

ҲАФТАЛИК 1956 ЙИЛ 4 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1991 ЙИЛ, 5 АПРЕЛЬ, № 14 (3118) ЖУМА

КАТТА ҚАЛБ БИЛАН ЯШАШ НАҚАДАР ГЎЗАЛ!

Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов доимо ана шундай юксак эътиқод билан яшаб ва ижод қилиб келибди. Унинг пурмаъно шеър дostonларида, драматик асарларида ўзбек халқининг дарду аламлари, омура-умиллари, кувончлари ёниқ юрак билан ҳаққоний ифода томоқда. Ҳассос сўз санъаткорининг кўламли ижоди алаҳқон ҳақиқат халқинининг маънавий хазинасига айланган. Абдулла Орипов асарларининг ўзбекистон етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган барчаси сениб ўқийди, ёд олади. Бу асарларнинг шодлик пайтларида рўҳланади, мушук кунларида мадад истайди. У чин маънода ўзбек халқ шоиридир.

Атоқли шоиримиз Абдулла Ориповнинг улкан тўйи бутун жумҳуриятимиз бўйлаб кенг ўтказилмоқда. Шу йилнинг 29 март кунин эса Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР давлат академик Катта театрида шоир таваллудининг 50 йиллиги тантанали равишда нишонланди. Кечани Одиля Ёқубов бошқариб борди. Халқ шоири Абдулла Орипов ижоди ҳақида унинг устозлари, сафдошлари, шогирдлари, мухлислари дил сўзларини айтдилар. Жумҳуриятнинг машҳур санъаткорлари катта томоша кўрсатдилар.

Кеча сўнгида шоирнинг ўзи сўзлаб, янги ёшган шеърларидан ўқиб берди. Куйида Абдулла Ориповнинг сўзини ва, бир шеърини ўқийсиз.

Абдулла ОРИПОВ

ЎКИНЧ ВА ФАХР

Инсоний мулоқотлар ҳамма зарур. Бироқ, яна бир ҳақиқатни ҳам оғниқ ойдин эътироф этгим керак. Мен 50 ёшим жуда ҳам улуғ ёш деб ҳисобламайман. Шу маънода, ўзим ҳақимда қисқача бўлса-да, сўз юритишга ҳали вақт эртароқ деб биламан. Яхшиси, барчамизга тааллуқли бўлган жараёнлар хусусида баъзи фикр-мулоҳазаларимни баён қилсам.

Дунёда мавжудот борки, у ўзи хоҳласа-хоҳламаса, манзилгоҳини таниб олади. Биз-ку инсон болалари, оқ сут берган она халқимиз ҳақида, унинг ўтмиш-ю бутуни, келажиги хусусида баҳоли кудрат мушоҳада юритсам нима қилибди. Шундай дақиқаларда менинг шууримни икки хил туйғу, икки хил найфият чулғаб олади. Уларнинг бири фахр бўлса, иккинчиси ўкинчидир.

Мен Темуру ва Навоий, Бобуру ва Ўзбек бобола-рининг набираси эканлигимдан, шундай улуғ салқин мансуб бўлганимдан, ифтихор қиламан. Мен дунёда энг гўзал, бой ва мухташам тиллардан бири бўлиши ўзбек тилини сўзлаб ва ижод қилиб юрганимдан тағин бир нарра фахрланаман, тағин бир нарра бошим кўнгалга етади.

Ҳўш, менинг ўзинган жиҳатларим нималардан иборат? Наҳот, дейман, шундай улуғ халқ кейинги неча ўн йиллар мобайнида инсонийнинг назаридан қолиб, нархи аронлаштирилган буюмга айланб кетган бўлса? Наҳотки, шундай бадавлат тил сўнги даярларда тағин ҳақорат ботқонига ботиб, ёмғир ва селда қолган юпун йўловчининг ҳолига тўшган бўлса? Наҳотки, халқим ва забоним деган оғаларимнинг тиллари

кесилиб, оёқларига гул солинган эди. Афсуски, буларнинг барчаси туш эмас.

Ҳозир, улуғ бобомиз номиданги ушбу табаррук қоснонада Абдулла Қодирий ва Чўлпон устозлик мақомларини бажо қилиб ўтирсалар бўлмасмиди! Қўрққан-га қўша кўринади, деганларидек, тадбирнинг шифа қатсиз зарбалари етмагандек, маълумнинг ойболтаси кўтарилганда «Бараналла» деб турдики. Ундан ҳам нарироққа назар ташласак, тарих саҳрасида уч тона яловни кўтариб, уч томонга санғиб кетаётган халқимизни кўрамыз... Афсус, афсус! Бу нонтифоқлик ҳануз ўзини билдириб туради.

Менинг ўкинган жиҳатларим шунда.

Бу ўкинч, бу надомат бугунги кунда ёш болага ҳам аён ва тушунарлидир! Узаро обрў таллашиб, мансаб таллашиб, гуруҳбозликка берилб нималарга эришди-гу, тағин нималарга эришар эдик? «Кимнинг қазоси — кимнинг байрами», деган гап ҳам бор-ку!

Яхшиям кейинги йилларда ҳаёт тарафда туб ўзгаришлар юз бериб, бизнинг халқимиз ҳам, бизнинг жумҳуриятимиз ҳам мушаккаллик йўлига эркинлик йўлига кира бошлади. Тилимизга бир нарра усти-бош олиб бердик, йўқолган ҳужжатларини тикладик. Узаро инзолар жафодан халқнинг бошига қандай кўридиклар олиб келишини барчамиз бўлмасак-да, бир қисимиз англаб етдик. Менинг ушбу маламатим жонжон эзилла-ринимизга кўпроқ тегишлидир. Хуллас, биз энди миклат бўлиб шакллана-ётмиризм. Хуллас, биз энди катта йўлга чиқаётми-миз. Карвонимизни ёмон кўзлардан асрасин!

КЎКЛАМ ҲАШАРИ

Баҳорни фаслар келинчаги дейишлари бежиз эмас. У ўзининг бор латофати, кўнглиги билан сулув келинчакке ўхшаб кетади. Баҳор гўзаллик, нафосат, уйғониш, навқиронлик рамзи ҳамдир. Табиат уйғонади, етилган пўрсидкоқ ерларга уруғ тушади. Онезамин гул, гулчалар салтанатига айланади.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

Кўклам ҳашари — халқимизнинг қадим одатларидан бири. Баҳор бошида эрик-зорлар тозаланади, пайқаллар текисланади, дароҳларга шакл берилиб, ишқомлар тартибга келтирилади. Маҳалларда ҳашар билан кўчалар суюприб-сидирилади. Буларнинг ҳаммаси киши қалбига тозарши, покликни нафасини олиб киради. Одамлар баҳорий кайфият, умид, ишонч билан шудгорга қадам қўядилар.

...ЖУМАГАЧА

СССР Президенти М. С. Горбачев бир қанча минтақаларда айрим истеъмол молларига ҳаддан ташқари юқори нархлар белгилаб, таъйинланган иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар раҳбарларига мактуб йўллади.

СССР Олий Совети СССР Конституциясига биноан СССР Президентига Жанубий Осетия автоном областининг бутун ҳудудига давлатнинг ҳолат жорий этиши тавсия этди.

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузурдаги Вазирлар маҳамаси келин-куёвларга меъбел, гилам ва поёндошлар сотишнинг имтиёзли тартиби тўғрисида қарор қабул қилди. Унга кўра биринчи марта никоҳдан ўтаётган келин ва кўёвларга битта гилам ёки гилам поёндош, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган битта меъбел йиғмаси ёки меъбел буюмлари 75 фоизли имтиёз билан сотилади.

31 март кунини Грузияда бўлиб ўтган референдумнинг давлатки яқунлари эълон қилинди. Гилам ва поёндошлар сотишнинг имтиёзли тартиби тўғрисида қарор қабул қилди. Унга кўра биринчи марта никоҳдан ўтаётган келин ва кўёвларга битта гилам ёки гилам поёндош, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган битта меъбел йиғмаси ёки меъбел буюмлари 75 фоизли имтиёз билан сотилади.

Бундан бирмунча вақт аввал, «Октябрь» ва «Знамя» журналларининг КПСС аъзоси бўлган жами ходимлари Фирца аъзолигидан чиқилган эди. «Дружба народов» ойнасининг раҳбарлари ҳам шу йўлдан бориб ўзларини КПСС аъзолигидан соқит қилишди.

«Литературная газета»нинг 13-сонида Ўзбекистон халқ ёзувчиси, жумҳурият ёзувчилари уюшмаси ҳайъатининг биринчи котиби Одиля Ёқубовнинг «Ёзувчилар уюшмаси қандай бўлиши керак?» сарлавҳали мақолиси эълон қилинди. Айни шу сондан Ҳамид Исмоиловнинг Абдурауф Фитрат ҳаёти ва ижодига бағишланган мақолиси ҳам ўрин олган.

Ленинградда «Единство» — ленинизм ва коммунистик идеаллар учун» Бутуниттифоқ жамиятининг регионал конференцияси ўз ишнин яқунлади. Ўз сафарига 30—40 минг кишини бираштираган бу жамият аъзоларининг фикрича, «Партия ҳокимиятини ўз қўлига олиши керак. Давлатни ва мамлакат иқтисодий дини «брежневча партия эмас — сталинча партия бошқариши лозим. Бунинг учун КПСНинг навбатдан ташқари XXIX съездининг қақриши, партиани «горбачевичлар» қўлидан тортиб олиш, партия ҳозирги раҳбарини фирка аъзолигидан чиқариш лозим».

Москвада РСФСР Халқ депутатларининг навбатдан ташқари съезди ўз ишнин яқунламоқда. Асосий масала — Россияда Президентлик лавозини жорий этилгани ёки йўқми — ҳал этилмади. Шу боис бир гуруҳ депутатлар май ойда навбатдаги «навбатдан ташқари» съездин қақриши ҳаранатини бошлаб юборди.

Озарбойжон Вазирлар маҳамаси жумҳурият ҳудудига жойлаштирилган 200 дан ортқ иттифоққа бўйсунувчи корхоналарни жумҳурият тасаруфига ўтказиш тартиблари тўғрисида Иқтисод тасдиқлади. Унга кўра мазкур корхоналарни иттифоқ иқтиёридан олтиб мулкга тўловларсиз амалга оширилади.

Қирғизистон ССР Олабуқа районидида Подак, Оққўрғон, Назар ҳамда бошқа аҳоли пунктларини Ўзбекистон ССР Янгиқўрғон районидида Заркент, Шилви, Узақ қишлоқлари билан бириктирувчи қадимий савдо ва алоқа йўли қайтадан тикланди. Қадим-қадимлардан бери қирғиз чорвадорлари ва ўзбек соҳибдорларига хизмат қилиб келётган бу йўл олтимишинчи йилларнинг охирида асоссиз равишда ёпиб қўйилган эди. Ҳашара қишқан қирғизлар ва ўзбеклар «Подак — Заркент» йўлига «Дўстлик йўли» деб ном бердилар. Наманган вилояти марказидан Қирғизистоннинг олистот қишлоқларига қатновчи автобуслар тез орада шу йўл орқали ўта бошлади.

Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги қўмитаси ходимлари Тошкент божхонаси ёрдамиде «Совластимал» Совет-Италия қўшма корхонасида ишлаб чиқилган ва қонунсиз равишда хорижга жўнатилаётган 216 номдаги жами 450 минг сўмлик маҳсулотни ушлаб қолди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

ТИМСОЛЛАРИ ТУШУНТИРИШ

Шодиқул Ҳамроев бундан ўч йилга бурун «Илоҳлидаги дарахт» номи билан ҳикояси билан «Ўзбекистон адабиёти ва санъати»дан «оқ йўл» олган эди. Ушунда ҳикояни ўқиб, муаллифдан: «Хикоядаги Муҳожирни (персонаж) қаерда топиб олгансиз?» деб сўрамоқчи бўлганми. Чунки трикчилик тасвири сифатида ҳикояда тасвирланган дарахтнинг тағига «доимо сойбонли кепка киёни юрадиган», «қишлоқимизга четдан келиб қолган».

«насл-насаби, кимлиги» нотайин ўша Муҳожир дори сеип кетган. Биламан, Муҳожир бўлмаган да дарахт тағига дори сеипилмас, дедим ҳикоя ҳам чиқмас эди.

Тараққиёт улкан бир давр адабий маҳсулини, яхлит бир тушунчалар, воситалар арсеналини шуҳода остида қолдираётди. XX аср жаҳон адабиётидаги янгиликларин назарда тутсақ, бизнинг социалистик реализм ҳақидаги мунозараларимиз

Муҳожир дори сеип кетган. Биламан, Муҳожир бўлмаган да дарахт тағига дори сеипилмас, дедим ҳикоя ҳам чиқмас эди.

ҒАРОЙИБОТЛАР ОЛАМИ

Кичиктоғлар дунёсини ажойибу ғаройиб саргузаштларга бой мультфильмларсиз тасавур қилиш қийин. Бу соҳада республикамиз мультфильм усталари ҳам бирмунча ишларни амалга оширмоқдалар.

«Ўзбекфильм» киностудияси қошидаги мультфильмация бирлашмаси бадий раҳбари Нозим ТУЛАХУҲАЕВ билан сўхбатимиз шу қизқаргли соҳа ижодкорларининг бутунги ишлари хусусида бўлди.

Ўтаётган ҳар бир йил бизни каттароқ ва масъулятироқ даврга олиб келаётди. Айтинчи, Нозим Турбова, ўзбек мультфильми ҳодимларининг ўтган йилдан қўнгли тўлдими?

Бевосита саволигизга жавоб беришдан олдин бир нарсани айтиб ўтишни истардим. Яратилаётган ҳар бир мультфильм учун оилаб тилимиз ижодий изланиш талаб қилинади. Бу борада режиссёр ва сценарийчиларнинг ҳиссаси катта. Бинобарин, режиссёр В. Никитининг «Манкурт афсонаси» ва Ирина Кривошеваннинг шу кунларда тасвирга туширилаётган «Буюк сиймо» номи мультфильмининг томоша қилган ҳар бир ўспирининг паҳлавон ва ботир бўлгиси келса ажаб эмас.

Фурсатдан фойдаланиб баъзи муаммоларга тўхталиб ўтмоқчиман. Халқимизда: «Авалл иқтисод, кейин сиёсат», деган ибора бор. Биз эса моддий жиҳатдан анча орқадамиз. Материалларнинг етишмовчилиги, йўқлиги ишланаётган фильмларнинг саъва ва маъмуносиз бўлиб қолишига таъсир ўтказмай қўймайди. Шу ўринда ҳар ақшанба бериладиган Американинг

улуг режиссёри Уолт Дисней томонидан яратилган ажойиб мультфильмларни эслайлик. Бу асарларни нафақат кичиктоғлар, балки ўсмирлар, ҳатто катталар ҳам бугун вужуди билан томоша қилади. Турғи, биз ҳам шундай фильмлар яратса бўлади, бунинг учун эса ҳам моддий, ҳам маънавий таъминот жойида бўлиши зарур. Шунингдек, бугун адабиёт, кино майдонига бўй кўрсататган иқтидорли ёшлар катта-катта асарлар ёзиш билан бир қаторда, биз учун

Аҳмад ОТАБОВЕВ

Умуман, бадий асардан гоқ қидириш дарахт танастига кулоқ тутиб, унинг нима ҳақида ўйлаётганини пайқашга уринишда гап. Шундай ҳол юз берганда эса дарахтнинг «фиқри» шаклан ва мазмунан қандайлигини эътироф этишдай ноқулай ахволга тушиш керак бўлади.

ҚУТЛАЙМИЗ!

Ўзбекистон ССР Президентининг фармонида биноан Алишер Навоий номидаги Наманган вилоят музыка драма ва комедия театрининг директори, таниқли хонанда Уринбой НУРАЛИЕВга «Ўзбекистон ССР халқ артисти», театрининг бош режиссёри Маматхон АСҚАРОВга, театр актрисаси Маърифат ҚОРАБОВЕВга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист» унвонлари берилди.

Кўп минг сонли мушта-рилар номидан юксак унвонга сазовор бўлган санъаткорларни қутлаймиз! (Мазкур санъаткорлар ижодига бағишланган мақола-ларни ҳафталикнинг кел-гуси сонларида ўқийсиз.)

Аҳмад ТОШХУҲАЕВ

Вақт БИРЛИГИ

Урта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари ҳудудига вақт ўлчови ягона ҳолга келтирилди.

Қирғиз қўшминиз бир вақтда ботар, Сўхб сабоқимиз донм тент отар. Бошимизни нузлар сляб уйғотар — Бутун Туркистоннинг вақти бирлашди. Минг йиллардан мерос одатимиз бир, Дарди ҳасратимиз, тоқатимиз бир. Ниҳоят, фурсату-соатимиз бир — Бутун Туркистоннинг вақти бирлашди.

УЙҚУНИНГ ОЗИ ШИРИН

Жумҳурият Вазирлар Маҳамаси ҳамда Касаба уюшмалари федерацияси кенга-шининг қарорига биноан шу йил 8 апрелдан бошлаб республика вазирликлари ва идоралари, корхоналари ва муассасаларида иш эрталаб соат 9 да бошланадиган бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Декрет вақти бекор қилинган фармониде бир соатга чўзилган тонгга уйқумиз бўлди. Айни пайтда транспорт, алоқа, хизмат кўрсатиш соҳаси, умумий оқват-ланши корхоналарининг иш бошлаш графиги ҳам минтақа вақтига мувофиқлаштирилди.

Абдували ҚУТБИДДИН

ОРТИҚ ЯШОЛМАЙМИЗ ҚОРА БАҲОРДА

Қип-қизил турнани кутдим ўттиз йил, Ечай деб бўйнидан биллур ҳалқани. Отамга шифолар сўрдим ўттиз йил, Раҳм қани, Шафқат қани? Илоҳдан марҳамат кутдим мунтазир, Суянган тоғимдан айрилдим, холо Жарга қулаб тушди пири дастгирим, Вовайло, Вовайло. Булбутоқ тобуту, дедим ўттиз йил, Аза очди қилдим ҳар бир баҳорга. Булбулугўёлик қилдим муттасил, Ҳаёт анҳордай, Ҳаёт анҳордай. Сомеъ турдим сидқу итоат билан, Парво этмай бозор қийлу қолга. Ўттиз йил қавмига тортилиб бадан, Арзу дод айлади Абдувалидан. Инондим, бўғзимда шукр минг қатла, Туфрқ авроғига мен ҳам керакман. Шукрким, ўтарман бир қадам ҳатлаб, Чиппақдан чиппақка, Чиппақка...

Тадорик кўр жоним, савсанни чорла, У келсин биз томон булбули зор-ла. Йўлга тушайлик биз айна наҳорда

Ортиқ яшолмаймиз қора баҳорда, Қалдирғочга дегил йиғсин қўчини, Қалдирсин зогларга маъюс ўчини. Зордобрал югурар жоҳил баданда, Ортиқ яшолмаймиз қора ватанда. Эй, ғилмон дастурхон ёзма, қўрқаман, Рухимни кўфрга менғзар турқлардан. Мен ахир шезр топдим қадим урфлардан, Мен ахир бош тордим эски қулфлардан. Бу қандай залолат ўша қулларга, Бу эски кишанлар янги йўлларда. Яна тош дўстни билмас қўлларда, Эй, жаҳон эғаси жаҳон кимларда? Тадорик кўр жоним, савсанни чорла, У келсин биз томон булбули зор-ла. Йўлга тушайлик биз айна наҳорда, Ортиқ яшолмаймиз қора баҳорда.

Иккимиз айлиб бир томон бўлсак, Сен дилгир дилдору мен ёмон бўлсам. Боши туғун замон тўрт томон бўлса, Дақиқа сўрайман ёрижон бўлсанг. Иккимиз айлиб бир томон бўлсак, Йўқсил тонготарда ол карвон ўтса, Ул карвон қушлари тахтравон тутса. Илашсак бу бахтга, илкис мунг тутса, Опичлаб олган гузал тун ўтса, Йўқсил тонготарда ол карвон ўтса. То маҳшар базмига етгунга қадар, Мен шотут барглари айлағум дафтар. Ҳар ёзган шезримни оҳ, гулисафсар, Сенга ўқиб берса бийрона агар. То маҳшар базмига етгунга қадар. Не имкон, бир томон юз томон бўлди, Орзиқиб-орзиқиб кўз тамом бўлди. Уқубат гадодин шоҳжаҳон бўлди. Пуртурлар ғазнамга ғазнабон бўлди. Не имкон, бир томон юз томон бўлди.

Паришон-паришон қадам ташларман, Бузилиб-бузилиб алам бошларман, Узилиб-узилиб ситам бошларман: Шу икки қўлимни тоштарош этдим, Бус-бутун умримни мен адош этдим. Паришон-паришон қадам ташларман...

Пайғомлар йўллардим уйғон ҳилолим, Жунун оқшомлари очдим жамолин. Поялар боғладим доминга сенинг, Сен менинг, Сен менинг, Сен менинг... Там-там малаксиймо чачвонин ташлар, Яғмо шамларига ибодат бошлар. Ризвон хурмосида лабларинг сенинг, Сен менинг, Сен менинг, Сен менинг... Некбин манзилларда бахтлар сочилган, Қўлим қўлингга занжир осилган. Биздан нима қолар вақтлар ичилган, Сен менинг, Сен менинг, Умр кечилган. Сен менинг, сен менинг, сен менинг...

Нечук бу дардо, ҳайлимдан кетмас, Увалаб, майдалаб шамолдан кетмас. Қуртдай, қумурсқадай юради, юради, Эзгилаб ўлдирсам ишайиб туради. Нечук бу дардо, кучларим чекинур, Талваса қоқинур, муродим ўқинур. Қизимо, ўғлимо дунёда дунёсиз, Эзилдим, эзилдим тошмайин томчи нур. Нечук бу дардо, тушундим бунча тез. Қизмаклик маъносин бору кел боғин кез. Англадим намақоб тўла бу косани. Бешигу, беланчак, тобуту хассани.

Нечук бу дардо, ҳайронликдур, Ғамга ошубу парвоналикдур. Бағирни ўпирмак, кемирмак, кемирмак, Қон қақшаб сутиниг ўлимга эмирмак. Нечук бу дардо, қўтқаргин паножим, Ҳолимни билдириб учди-ку ниғоҳим, Сехриндан умидим, меҳриндан умидим. Хурминдан қўзини сени деб юммадим... Юммадим...

Сиқтансам устима бухрон чевриллар, Аламдан чир қочсам, армон чевриллар, Қатлдин қутулсам, арқон чевриллар. Улимдин хабар йўқ, пайкон чевриллар, Зор этсам, зор топтаб, амир-арқон чевриллар, Дўст, айт не ватандир, тийғу-камон чевриллар. Уртансам, тиланиб забон чевриллар, Фиску фасодлардин хирмон чевриллар. Гиридан гирланиб Уш, Қўзон чевриллар, Туғридан гажиган арслон чевриллар, Вой десам, войма ҳайёт аҳли нодон чевриллар, Наврўздин хайр кутган бечора султон чевриллар. Ожизмен, Жайхунда тим шом чевриллар, Ҳиротда гўристон, вайрон чевриллар. Қисмат шунчалик, қиббон чевриллар, Сигир етаклаган бўз ўғлон чевриллар, Савоба кун қолгон халқи нотавон чевриллар, Дод десам, додлар десам тумани

Езёвон чевриллар. Найлайо, устима найсон чевриллар, Тилин заҳар қирққан Чўлпон чевриллар, Сайроғимни тимдаб тикон чевриллар, Қасосим кўнглимда сарсон чевриллар, Эркинлик истаган сўқир палапон чевриллар, Дўст, тур, дардинг олай, уйғон, Туркистон чевриллар. Уйғон, Туркистон чевриллар.

1909 йили Лев Николаевич Толстой билан ҳат эзилган киши Убайдуллахўжа Асадуллахўжа ўғли менинг тоғам бўладилар. У киши онамнинг катта акаси (акалари бир неча бўлган), Бобом Асадулла Хўжаевнинг тўнғич фарзанди эди. Бобом азда Тошкент атрафидида ер-сувида дехқончилик билан, киш кезларида пудратчилик қилиб оиласини боққан. У хат-саводли, билимли киши — бедилхон, навоийхон, Муқимий сатирасиннинг ихлосманди эдилар.

Сандосир қизи қаламига мансуб кимё дарслигини мутлола қилётганимда тоғамлар бу китоб муаллифи билан қизиқиб қолдилар. Бу китоб муаллифи Зарифа Сандосир Миржалоловнинг қизи эканини билиб, бирдан хечралари равшанлошиб: «И-я, бу менинг қизим-ку», деганлари эсимда. Кейинчалик маълум бўлдики, кимё дарслигини муаллифи Зарифа Сандосирова тоғамнинг маслакдош дўстининг қизи экан. Убайдуллахўжа тоғам билан болалигимдаги узуқ-юлуқ танишувимни ҳисобга олмаганда (негаки у киши инқилобдан илгари ҳам, ундан кейин ҳам кўпроқ сургунларда ёки қамқончаларда яшаганлар), онгли танишувим 1937 йили содир бўлди. 1937 йилнинг кўпчилигида эди, шекилли, у киши узоқ муддатли сургунни ўтаб, Вологда областининг Никольск шаҳридан қайтди. Бу вақтда буюм, Убайдуллахўжа сургунда эканида уни моддий жиҳатдан таъминлаб турган укаси, яъни ўртанча тоғам Баширлохўжа (ака-ука бир-бирлари билан рус тилида хат ёзишар, кейинчалик билсам, бунинг сабаби уларнинг рус тилини мукамал билганликлари ва шу тилда ёзишу уларга енгил кўнганлиги учун эмас, балки хат цензурада тутилиб қолмаслиги учун экан) оламдан ўтган бўлишиб, Бобом бизникида яшар, Убайдуллахўжа тоғам ҳам бошланаси ва биздан бўлак ҳеч кимни йўқлиги учун бизнинг ҳозирги Тошкентнинг Қори Ниёзий кўчасидаги 61-уйимизда қўнишга мажбур бўлгандилар. Ушунда у киши олтиш

следовательно, вследствие моего противления одно зло увеличивается вдвое и т. д., а если бы я не противился, то одно зло так и осталось бы одно, а не стало бы два, т. е. зло было меньше. Таким образом, все сводится к тому, что было какому угодно способом — непротавлением ли злу или иным каким-либо путем способствовать уменьшению зла. Если это так, то как бы следовало поступить в следующем случае? Предположим, что мне известно, что некто намерен совершить какое-нибудь огромное зло, хотя бы, например: поджечь целые дома, или город, или устроить крушение поезда, парохода и т. д., от которого, несомненно, могут погибнуть десятки, сотни, тысячи людей. Конечно, я нравственно обязан принять меры к предупреждению этого, хотя бы, например, предупредив об этом, или даже не будучи никаким образом способным, как уничтожить это зло, так и осуществлению им своего замысла. Уничтожить же злодея, я стал бы оправдывать свой поступок тем мотивом, что я убил одного человека для спасения десятков, сотен, тысяч и т. д. людей, т. е. совершением мною, конечно, зло так ничтожно в сравнении с тем огромным, которое совершилось бы, если бы я не пресек его уничтожением злодея, что я назвал бы свой поступок не злом, а единственною мерою пресечения совершения гораздо большего зла, т. е. способствовал уменьшению зла.

идеала мумкин қадар яқин бўлишга интилиш — нисолан учун бирдан бир раҳимно бўлиш керак... Саволингизга берган бу жавобим Ўзбекистон каноналтирва олса, гога хурсанд бўлар эдим. Лев ТОЛСТОЙ.

Убайдуллахўжа Асадуллахўжаев Толстойга мактубини ҳам, унинг жавобини ҳам адиб вафотидан анча кейин, фақат бир марта Андижонда чиқадиган «Туркестанский голос» газетасининг 1916 йилги 136-сонида эълон қилган. Тоғам суҳбатларидан биринчи марта менга, сен филолог бўлмоқчи бўлсанг, ўзбек адабиётининг эмас, рус адабиётининг, унинг Толстойни кунт билан ўрганишинг, ўқишинг керак, деб адибинг 24 китобдан иборат, 20-йилларнинг охирида нашр этилган асарлар тўпламини совға қилди. (У киши В. Шекспирнинг 12 жиғидан иборат тўпламини ҳам тақдим этган эдилар). Тақдирнинг тақозосини қарангки, мен кейинчалик ўсиб-ўлғайиб, баҳоликудрат бадиий адабиёт таржимаси билан шуғулланиб Л. Толстойнинг автобиографик трилогиясининг «Болалик» ва «Усмирлик» қисмларини ўзбек тилига таржима қилдим. Институтдан қайганимда ҳар сафар тоғам қандайдир лекциялар эшитганимни сўраб ва шу суҳбатларда унинг рус адабиёти, антик давр адабиёти, Фарбий Европа адабиётининг яхши хабардор эканини сезардим. У Данте, Эсхил, Софокл асарларини номма-ном айтиб, менга изоҳлаб берар, Лукреций, Вергилий, Гораций шеърларидан

ТАРИХ ВА ТАҚДИР

учрайди, дедилар. Ҳақиқатда бу ном газета саҳифаларида қарийб юзтача учраб эди. Тоғам бундан ранжиб, шу ҳам адолатданми, халқнинг хизматлари қаврада қолди, Ленин сафдошлари, деб ачиқландилар. Ваҳоланки, шу воқеадан бир неча кун олдин тоғам менга бир ҳужжат кўрсатган эдилар. У гражданлар уруши вақтида тоғамга берилган гувоҳнома эди. Унинг мазмунини тоғамнинг шундай эди: ушбуни кўрсатувчи Убайдулла Асадуллаевич Хўжаевнинг Тошкент станциясига етиб олиши учун монелик кўрсатилмасин. Гувоҳномага Миллатлар иши Халқ комиссари И. Сталин имзо чекаган эди. Гувоҳнома машинкаланган бўлиб, Сталин раёда периода, қизил сиза билан имзо чекаган эди.

Мен У. Хўжаевнинг сиёсий маслағи қандайдир бўлганлиги ҳақида аниқ бир нарсани айтишми қийин. Лекин унинг 30-йилларнинг иккинчи ярмида Ўзбекистонни коллективлашган, сановатлашган, маданий, саводхон ҳолаб кўриб, бир суҳбатда: «Бизнинг ҳам асосий максимизм шундай тарққиқатга эриштириш эди-ку, лекин йўлимиз бошқа эди», деди. Аммо замоннинг ноқилиги ва менинг ўшганимни назарда тутиб бўлса керак, бу йўл қандайдир экинчилликни изоҳламади, лекин бу гапдан менинг қаноналтирваганимни сезиб, ва билишимча, революция, граждандар уруши, коллективлаштириш, индустриалаштириш билариде мамлакат ва халқ бошдан кечирган катта-қич-қич инқилблиқлар ҳамда махруийятлари кўзда тутиб бўлса керак, биз ана шу қийинчилиқларни четлаб ўтмоқчи эдик, бизнинг йўлимиз қисқароқ йўл эди, ҳозирги дарамата биз эртароқ эришмоқчи эдик, дегани аниқ эсимда.

1937 йилнинг иккинчи ярми шавсга еригини азиятга чиққан кез эди. У. А. Хўжаев шундай бир вақтда ҳаёти хавф остида эканлигини сезар ва ташвишланирди. У ана шу хавфининг олдини олиш учун бўлса керак, мен Акмал Икромов билан (у ўша вақтда Узкопартия МККнинг биринчи котиби эди) учрашганимни қарор, сўйраг Москвага йўналб кетаман, бу ерда қолшим бўлмади, илож топсам Сталин қабулига кирман, Ўзбекистонда кўрган-кечирганларим тўғрисидаги таассуротларим, фикрларимни гапириб беришим жуда керак, деган эди. Аммо Хўжаев бу ниятларидега эриша олмади. Орадан кўп ўтмай А. Икромов қамоққа олинди. Бу мудиҳ хабар тоғамни ниҳоятда изтиробга солди. У хомуш, ўйчан ва мотамсоро бўлиб қолди. Бунинг сабаби тушунарли эди. Ахир, бу қандайдир бедодликки, ўзининг бутун ҳаётинини жумхуриятимизнинг равақ топтириш, ўзининг халқи фаровон кун кечирishi учун баҳишда этган бир кимсаки шундай фожиявий тақдирга учраса, менга ўхшаш бахтирларнинг ҳоли не кечадик, деган фикр унинг қалбини тирнаган бўлиши керак. Ўша нотинч, даҳшатли кунларда мен тоғамнинг ярасини тиндалмаслик учун у кишини кўлда гапта солмай қўйдим. Аммо бир кун у киши дардини ичига сиқдира олмади, мен бамисоли ажидаҳо қомиданми, у озгани юмса борми, мени отади-қўлади, дедилар. Мен у кишига бирор гап айтиб тасалли беришга ожиз эдим...

Ҳа, тоғам айтганлариде, ажадҳо озгани юмди: 1938 йилнинг январди эди, ярим тунда НКВД ходимлари уйимизга бостириб келишди. Тоғам чуқур уйкуда эдилар, онам бечора унинг тепасига бориб, ақа, туринг, сизга келишибди, деб ўғотибдилар. Тоғам бечора қаққилганлар «мехмонлар» кимлар ва нима ниятда келганини ҳам суриштирди (бу ҳол эртаси-кеч ўзи беради, деб буғрих руҳан ўзларини тайёрлаган бўлишлари керак), апила-тапила қийна босхаладилар ва азаб-оқибат шовшлаларидан ҳассаларини олишини ҳам унутиб (уни тоғам сургунлиқлариде ўрмон дарихтинда ўзлари йўниб эса олган эдилар, бу хасса қимматли ёдгорлик сифатида уйимизда ҳануз сақланади), уларнинг олдида тушибдилар. Онамиз болаларим чўчимасин, уйқиси бузилмасин деб биз, она-синимлар, ақа-укаларни уйғотибдилар. Шу тариқа онамиздан бўлак ҳеч бўйригимиз тоғам билан хайрлаша олмадик. Эрта-кеч одадатига уйғонганимизда тоғамнинг ўринлари йиғиштирилган ҳола бум-бум турарди.

Ш У-ШУ, ТОҒАМ БИЛАН ДИЙДОР КҮРИШИШ Бизга насиб этмади. У. А. Хўжаев бирмулча Тошкент турмасида (у ҳозирги «Юлдаш» фирмаси ўрнида қойлашган бўлиб, негидир Москва турмаси деб аталарди) қамоққа сақланиб, сўйра қаергадир бадарга қилиндилар, тоғам билан биз хат-алоқа ўрнатилиши улгурмай номаълум бир сур авлидан у кишининг вафот этгани тўғрисида «қора хат» олдик (бу хатнинг қаердан, қим томонидан қачон ёзилганини эслай олмамай, ҳар ҳола бу хат орадан кўп фурсат ўтмай келган эди). Замоннинг нақадар носоз, ташвишлик, бевафоллигини қарангки, бошимиз тағин бир балога қолмасин деб, хатни сақлаб қолишга юрғимиз белтамабдик...

Эл-юртим деган, унинг дардини дилига жо этган, унинг маърифати бўлишини, яхши кун кечиршини оруз қилган, бутун умрини шўнга бағишлаган, қолaversа, буюм инсонлардан Лев Толстой билан хат ёзишиб баҳслаша олган машҳур ўзбек зиёлиси Убайдуллахўжа Асадуллахўжа ўғли замондан рўшнолик кўрмай ўзди, сталинча бедодлик тудайди умри ҳақида бўлди. Зеро, мингмиглаб ўзбек зиёлиларнинг ҳам қисмати шундай фожияли бўлган эди.

1 Мактубининг сўнгига бир неча сатри ўқиб кетганини учун шу жойда бир жулма тушириб қолдирилган.

Убайдуллахўжаевнинг «Ким эдилар?»

ЛЕВ ТОЛСТОЙ БИЛАН ВАҲСЛАШГАН МАЪРИФАТПАРВАР ЎЗБЕК ЗИЕЛИСИНING АЧЧИҚ ҚИСМАТИ ҲАҚИДА

ашларга ақинлашиб қолган, руҳан ва жисмонан ачка кексайган, ўзини олдингар, сургундаги тўқунлик, моддий қийинчиликлардан эзилган кўринарди. Тоғамнинг узоқ жудоликдан келган омон-эсон она юртига, бағримизга қайтиб келгани ҳаммаимиз учун катта қувонч бўлди, албатта. Хонадонимиз гўё бир зибратгоҳга айланган-қолди. Узоқ-яқин қариндош-уруғлар, тоғамдан ўз вақтида ақшилик кўрган қишлар, унинг ёр-бирдорлари (юррак юртгаларини) келиб уни зибрат қилиб туршиди. Лекин эмом оғир эди. Ахир, даҳшатли 37-йил эди-да!...

Так вот такое мое рассуждение, но не знаю, правильно ли оно, по этому, после долгих колебаний, я решил обратиться к Вам за разъяснением. Если удостоите меня своим разъяснением моего сомнения по столь интересующему меня вопросу, я буду Вам вечно благодарен. Мой адрес: г. Саратов, пассаж, д. Юренкова, Юридич. отдел Убайдулле Асадуллоевичу Ходжиреву. Искренно Преданный Вам мусулманин Уб. Ас. Ходжаев. 29 мая 1909 г. г. Саратов.

Мактуб матнидан кўриниб турибдики, У. Асадуллахўжаев Толстойнинг зулғма қаршилик кўрсатмаслиқ ҳақидаги таълимотини тан олманган, лекин бу адибинг ижодида, маҳоратида чуқур хурмат билан қараган, уни севиб ўқиб-ўрганган. Шуниси эътиборга лойиқки, жаҳонга донги кетган рус адиби ва мутафаккири олис туркистонлик ўзбек зиёлисининг мактубига жавоб йўллангани лозим кўрган. Мана унинг жавоби (бу мактуб Асқад Мухтор муҳаррирлик қилган даврда «Гулистон» журналнинг 1971 йил 11 сониде босилган):

«Ясная Поляна. 1909 йил, 5 июнь. Убайдулла Асадуллоевич. Сиз мандан сўрабсизки, бир кимсаннинг кўп одамларга ёвузлик қилиш нияти маълум бўлса, у тақдирда қаршилик кўрсатмаслиқ ҳақидаги таълимотини тан олган киши мени қилдими керак! Кўпчилик ҳалокатининг олдини олиш учун, ўша бир кишига нисбатан зўрлик қўллаш маълум эмасми!»

Аф этасиз, бу саволингиз, кўпларнинг шу хилдаги саволлари сингари, ҳақиқатин билиш истағидан эмас, акинча, ҳақиқат деб ҳисобланган нарсани адо эмаслигини оқлаш истағидан келиб чиққан. Инсонга меҳр-муҳаббат ҳақидаги таълимоти қаршилик кўрсатмаслиқ тушуначисини ҳам ўз ичига олиб, у киши интиладиган идеални билдиради. Идеални таомилнинг оддий қонда-си деб билиш эса катта хато ёки ўз-ўзини алдашдир. Бу ҳаётда ҳеч қачон талаб этишиш бўлмайдиган етук камолотни талаб этишиш идеални идеал бўла олади. Лекин у ҳаётга раҳимно сифатда зарурдир, ҳаётда эришиб бўлмайдиган ана шу камолотдан далолат бергандагина зарурдир. Меҳр-муҳаббат идеали ҳақида ҳам шундай айтиш мумкин. Қаршилик кўрсатмаслиқ тушуначисини ҳам ўз ичига олишдан меҳр-муҳаббатни талаб этиш ҳеч вақт тўла адо этиб бўлмайдиган нарсадир, шунинг учун уни адо этишга интилиш ҳам керак эмас, деган мулоҳаза менга қолмас туган шундай бир одамни эслагани йўлда мизиланган тикча бор, деб унинг кўпига қолмас туганган-лар, у бўлса, қолмас кўрсатган тўғри йўлдан ўтиб бўлмайдиган тўғрилар — тоғлар, дарёлар ва ҳоназорлар бор, шу сабабдан ҳам мен мумкин қадар мулоқо тўғри йўналишга тушиб олиш учун қолмасга роя қилиб ўтирмай, бошим оқиданча четга қараб кетавершим мумкин, деб туриб оладим. Қаршилик кўрсатмаслиқини ҳам ўз ичига оладиган меҳр-муҳаббат масаласида эса қолмас одамни одамни қилиш кераклигини [сўйғиҳа йўналишини] кўрсатадиган ахлоқий-диний тўғри-дир: одамнинг хатти-ҳаракатидан келиб чиқадиган оқибатлар эса ҳеч қачон унинг ўзига аён бўлмайди. Шунга кўра, сўйғиҳ учун қолмас кўрсатган мулқаб тўғри йўналишга мумкин қадар яқинроқ юриш бирдан-бир раҳимно бўлгандек, ахлоқий

рус тилида ёд ўқиб, мазмунини тушутириб берарди. Унинг рус адабиётини жуда севгани, пухта билгани ҳар бир суҳбатда билиниб турар, рус адабиётига доир барча саволиримизга у кишидан аниқ жавоблар олар эдим.

Уша вақтда ўзбек китоблари лотин ёзувида босилгани учун тоғам уларни ўқий олмас, менга ўқитиб эшитишга мажбур бўларди. Мен кўпроқ ўзим севган авторларни ўқиб берар, бу эса у кишини қаноатлантирмади. Ойбек, Уйғун, Усмон Носир шеърларини ўқиб берганимда у киши жуда завқланган эсимда. Хусусан, Уйғуннинг Киров вафотида бағишлаб ёзилган марсияси «Киров ширки» шеърини, Усмон Носирнинг «Юрак» тўпламидаги шеърларини ўқиб берганимда: «И-я, ўзбеклардан ҳам Лермонтовлар чиқиб қолибди-ку», деб севинганлари эдим. Менинг у кишига кўп нарсани ўқиб беришга имконим йўқ эди, институт, дэрс тайёрлаш кўп вақтимни оларди. Тоғам тез орада (кўпи билан бир ҳафта китоблар) лотин алифбосини ўрганиб олиб, ўзбекча китобларни бемалол ўзлари ўқийдиган бўлиб қолдилар. Дастлаб ўқиган китоблардан бири Чўлпоннинг «Кеча ва кунда» романи бўлди. Тоғам гап орасида Чўлпон ёшлик чоғида у ношир бўлган ва муҳаррирлик қилган «Садои Туркистон» газетасида аввалаги дастёрчилик қилгани, кейинчалик адабий ходим бўлиб, илк шеърларини унда бостирганини айтдилар.

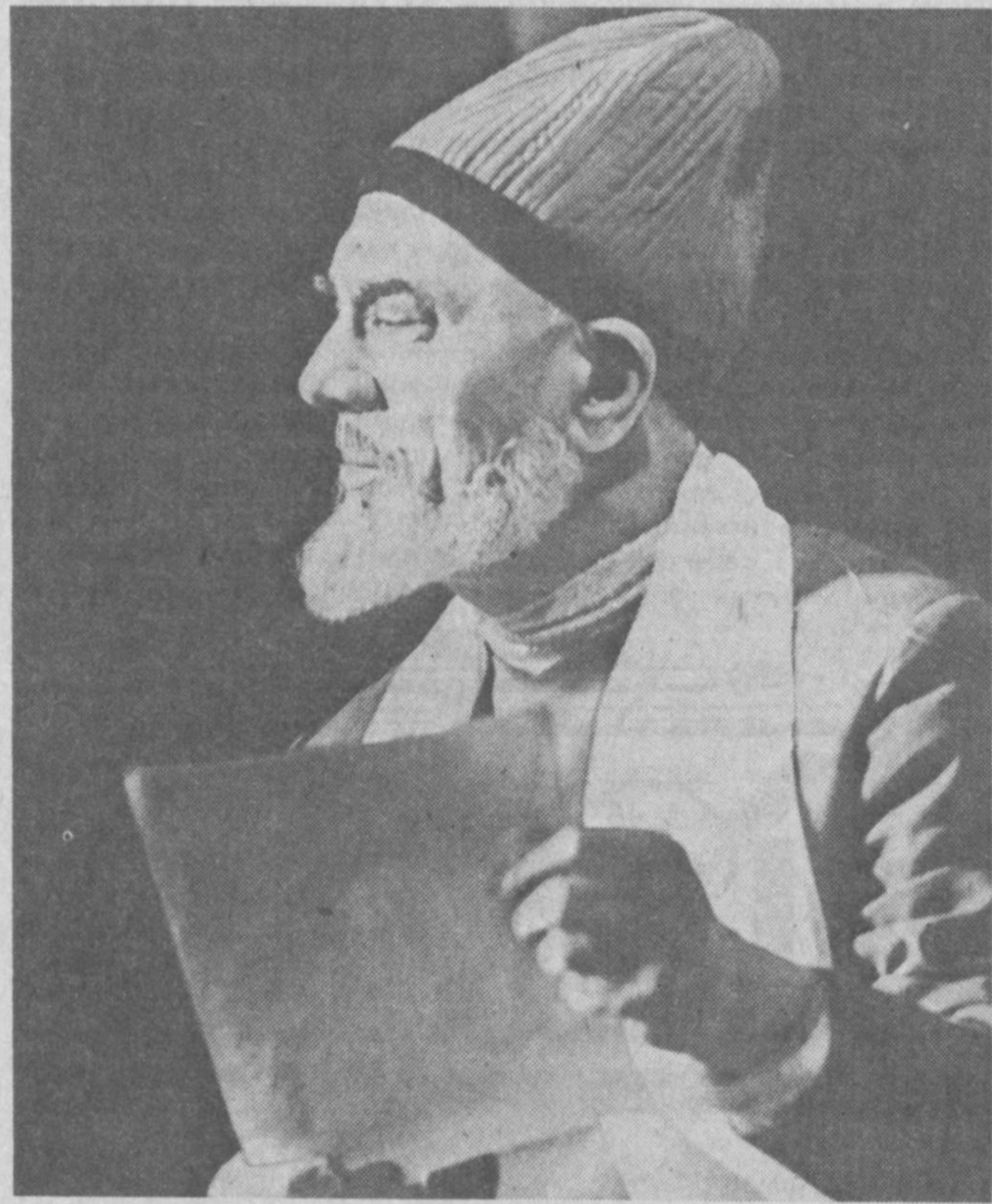
Тоғам лотин алифбосида ўқийши билиб олгач, менинг назарим бироз енгиллашиб, у кишига китоблар топиб бериб тургандан иборат бўлиб қолган эди. Аммо тоғам бир кун қарандашдан инглиз адиби, Нобель мукофоти совридори Ж. Р. Киплингнинг (1865—1936) «Маугли» асарини топиб келдилар-да, шунини иккимиз таржима қилдик, деб, бу асарни таърифлай бошладилар. Таржимам жуда қийинчилик билан киришдилар, учки у ҳозирги жонли ўзбек адабий тилидан узоқлашиб қолган, менинг эса ўша вақтда унга дурустроқ ёрдам беришга қурбим етмас эди. Бир неча ҳафта узоқ ўтириб, асарнинг икки боини ўзбекчалаштирдик (аслида мен котиблик қилдим), бу албатта ўрганичлик иш эди. Бу ишини давом эттириш учун аввал бажарилган ишининг қай севияда эканини билиш керак эди, мен тоғамнинг илтимоси билан кўлвемани ўзимнинг ўрта мактабдаги кекса домлам — она тили ўқитувчиси Тўхтажан Шермухамедовга олиб бордим. Бироз қаноат ҳосил қилгач, тоғам уни ўша вақтдаги Ўзбекистон давлат нашриёти болалар адабиёти бўлими мудири Илос Муслимга топширдилар, бундан мақсад уни таржима савияси билан таништириш ва асарни тематик планга киритиш эди. Нашриётдан ҳадеганда аниқ жавоб бўлавермади...

ТОҒАМ ВАҚТИНИ СИРА БЎШ ҚОЛДИРАМАС, овалтанлиқ, ношушта вақтда ҳам ўқиганини ўқиган эди, онам шунинг учун акинсин койир, шунча ўқиганинигиз етмайдими, деб унинг соғлиғига ақинар, айтгандек, соғлиғи дуруст эмас, ёши қайтиб қолганди. Уни дустларидан бири — профессор Фельдман боқиб турар, камб дориларни ўша киши келтириб берарди. Бир кун институтдан қайтсам, тоғам «Правда Востока» газетасининг янги бир сонини қўлимга тутқаздилар. Газетадан сётлар ҳар ер-ҳар ерда қизил қалам билан чиқиб қизилган эди. Қаред Сталин исми учраса, тоғам қолмасини эринмай чизиб чиқибдилар. Газетани менга ўзатиб, қани, санаб кўр-чи, Сталин номи неча ерда

МУНОСИБ ТАЛҚИН

Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театри ижодий гуруҳи Уйғун ва Назат Султоннинг «Алишер Навоий» драматик спектакли...

Буни кўрган томошабин кўнглида Навоий ва Ҳусайн Бойқар оралидаги драматургияда кино санъатида илгари сурилган, аниқроғи, асарнинг марказий масола...

«Алишер Навоий» спектаклидан кўриниш. Навоий ролда З. Муҳаммадзонов. С. МАҲҚАМОВ олган сурат

хидоро (Фатхулло Масъудов), Қулмуҳаммад (Наҳрамон Абдурахмонов), Турлидон (Теша Муминов), Жалолиддин (Ғайбулло Ҳожиёв) ва бошқа образлар ҳам ёдда қоларли даражада ижро этилган.

Еқуб Аҳмедов Навоийнинг кенсалик даврини ишонarli талқин этган. Айниқса, шoir руҳиятидаги ҳорғинлик, кетма-кет содир бўлаётган дахшатли воқеалар қаршидаги мажозисиз ҳолатлари ишонarli берилди.

Абулвусно образи талқинида (Жамшид Зокиров) рус ва европа сахнавий асарларидаги сарой қизқичқиллиги эргашши кузатилади. Ваҳодани, Абулвусно ўзининг зунқолиги, нозин зарофат ва ҳазил-мутойибага мойиллиги баробарида, ҳақ сўзин айтишда журъатли ва ўткир шoir бўлган.

Мажиддин (Рустам Каримов) қора, ирғиқ кўчларини зунқорлиги, худбинлигини касофатлари, ҳасад, ҳийла, ёвузлик, фитна-фужур ва ҳоказоларнинг тажассуми сифатида талқин этилади.

Спектаклнинг давомидати баъзи кичик сахналари ўзгартириш керакна ўқшайди.

Суйинма ҒАНИЕВА, Исоқтой ЖУМАНОВ

ЖАҲОН ХАЛҚЛАРИ МАДАНИЯТИ тарихидан дарс берувчи бир танишми ўзимиз тузган дестурни кўрсатиб қолди. Унда қадимий Греция ва Рим маданиятига 8 соат, Европага 12 соат, Шарққа 6 соат, Россияга 10 соат ва Ўзбекистонга 4 соат ажратганини кўриб ҳайрон қолдим.

Жумҳуриятимиз ўз мустақиллигини эълон қилганига яқинда бир йил бўлади. Бу ҳужажурнинг эълон қилингани баёнот эмас, у оддий фаррошдан тортиб, то президентгача жумҳурий мустақиллиги учун жон куйдиришни талаб қилди.

лигини таъминлаш ҳақида фикр айтмаётган Негма маданияти муаммоларини ҳал қилишда маданий имкониятлардан фойдаланиш тақлифи билан олий ҳукуматга йўл-йўриқ бермаётган Ахир, бугун иттифоқ бўйича жон бошига бир йилда маданий-маърифий ишлар ва санъатга 9,4 сўм сарфланса, жумҳуриятимизда у атғи 4,3 сўм эканлиги улғайра маълум эмасми!

Яқинда маданий ҳодимларнинг бир нечасига жумҳурий маданий мустақиллигини қандай тасаввур қиласиз, деган савол билан муножабат қилдим. Улар ичиде маданий уйи директорларидан тортиб, Мадааният вазирлиги ёрдамчиларигача бор. Олган жавобларини уч гуруҳга ажратса бўлади: бири килса бўлади, бунинг учун махсус биналар қуриш ва мажараларни тузиш шарт эмас.

Албатте, бу иш ўз-ўзиде бўлмайди. Мадааният фонди, болалар фонди, маданий советлар, махсус мажараларнинг мажараларидеги иқтисодий таъдирларидеги ажратилган маданий талаб қилинади. Балки миллий санъат билан шуғулланувчи устлар шарҳларлари, маҳаллар бироқ қилиш мумкинлиги бор. Бир пайтлар мажару бўлган дўпчилар маҳалласи, мажаралар маҳалласи ҳалқ санъатини ривожлантиришда ўзинга ҳоқ мақтаб бўлган бизга маълум-ку!

Бундан ташқари, қадимий ҳалқ санъати ва маданий анъаналарини тарғиб қилувчи мутахассислар тайёрлаш ҳақида ҳам ўйлаб кўриш керак. Ҳозирги мутахассисларимиз асосан замонавий, тўғрироғи, европача санъатни, қарашларини тарғиб қилушга йўналтирилган. Тўғри, қўш пилларидеги миллий санъатга оид маълум бир назарий соҳалар бор. Лекин улар билан жиддий миллий ўзгаришларга эришиш қийин.

Ўзбек маданиятини мусулмон халқлари маданияти билан боғлаб ривожлантириш керак, деган фикрларда ҳам жон бор. Мусулмон маданияти тарғибчилари, энг аввало, араб халқлари ҳамда туркий халқлар билан ҳамкорликни кенгайтириш, эски ўзбек тили ва ёзуви, таълим-тарбияда эса мадраса, хусусий тарғибда ўқитиш, касб-корга ўрнатилган давлат қиладилар. Бу усуллар

ШАХСИЙ МУНОҚАВАЛАР

Ўз пайтада муҳим роль ўйнаганига эътирозимиз йўқ. Лекин бизни бир нарса ўйига солади. Араб халқлари маданиятини, худди шунингдек, турк халқлари маданиятини ҳам соф мусулмон маданияти деб атаб бўлади-ми? Европа турмуш тарзи бу халқлар ҳаётига ҳам жиддий ўзгаришлар олиб кирганини эсдан чиқармайлик.

ислом маданияти доирасиде ривожлантириш гоёси маълум бир қараш сифатида эътиборга лойиқ. Фирқимиз

маданият: ижодийлик ва мустақиллик

чак, ўзбек маданияти жаҳон халқлари маданияти билан ҳамкорликда, доимий алоқалар асосида ривожланиши мумкин. Албатте, бу жараён ўз-ўзиде эки бермайди. Ҳатто, бир миллият маданияти ютуқларини, улар қанчалик юқори бўлмасин, сунъий равишда кўчириб олиш, тарғиб қилиш билан ҳам амалга ошмайди. Ҳар бир халқнинг шундай ўзинга ҳоқ хусусиятлари борки, улғайра мос келмаган янгиликлар шу халқ ҳаётига сингиб кетмайди.

Мадааният муассасаларга ҳудудий маданий мустақиллигини бершиш жумҳурий маданий мустақиллигини таъминлашнинг асоси ҳисобланади. Биз маданий муассасаларини мустақил хўжалик юритишга ўтказмасдан тўғри, дейди Мадааният вазирлиги маданий-маърифий муассасалар бошқармаси бошлиғи К. Азимов, — на улғайра ҳаётда жиддий ўзгаришлар қилишга, на жумҳурий маданий мустақиллигига эриша оламиз. Мадааният муассасаларимизни бошқаришдаги бўйрқозликда ва н воз кечмиши керак, маъмурий бўйрқозлик давр мутада. Қандай бўлмасин, мутахассисларимизни мустақил хўжалик юритишга, ўз касбига ижодий ёндашишга, оладинлар даромади меҳнатига боғлиқ эканлигига ишонтиришга яраша ҳам тўлаш имконини беради. Ҳар қолда, назарий нуқтан назардан шундай. Амалда-чи? Жумҳурий маданий муассасалар шундай пайтача марказда тақлид қилиб келди. Клуб, кутубхона ва музейларни марказлаштириш, маданий ва маданий-спорт комплексларини яратиш, район, шаҳар, қишлоқ маданият уйлари қуриш, улғайра қанча ҳодимлар қабул қилиш, маош тўлаш — барча-барчаси маданий шайроғларнинг, аҳоли халқ таълим ва ҳаётини хизматига бўйсунган жорий қилинди. Шу ўринда маданий муассасаларнинг хўжалик ҳисобига ўтказиш ҳам бизнинг навобатдаги тақдиримиз эмасми, деган савол турғилади.

Хўжалик ҳисоби аспиде пастдан, яъни маданий муассасалардан бошланиш зарур эди. Бизда у эски тарғиб бўйича юқорида, тарғиб марказдан жорий қилинди ва маъмурий-бюрокрatik раҳбарлик, ҳар қачонгидеки бу сафар ҳам, ўз амалдорлар ҳақида қайғуриши биринчи вазири қилиб олганини намойиш этиди. Мадааний-маърифий ишларнинг барча оғирликларини өлқасида кўтариб келётган аҳоли қатламлари ўртасида мооши энг кам бўлган клуб, кутубхона, музей, маданият ва истироҳат боғлари, театр ва концерт таш-

Хўжалик ҳисоби аспиде пастдан, яъни маданий муассасалардан бошланиш зарур эди. Бизда у эски тарғиб бўйича юқорида, тарғиб марказдан жорий қилинди ва маъмурий-бюрокрatik раҳбарлик, ҳар қачонгидеки бу сафар ҳам, ўз амалдорлар ҳақида қайғуриши биринчи вазири қилиб олганини намойиш этиди. Мадааний-маърифий ишларнинг барча оғирликларини өлқасида кўтариб келётган аҳоли қатламлари ўртасида мооши энг кам бўлган клуб, кутубхона, музей, маданият ва истироҳат боғлари, театр ва концерт таш-

Хўжалик ҳисоби аспиде пастдан, яъни маданий муассасалардан бошланиш зарур эди. Бизда у эски тарғиб бўйича юқорида, тарғиб марказдан жорий қилинди ва маъмурий-бюрокрatik раҳбарлик, ҳар қачонгидеки бу сафар ҳам, ўз амалдорлар ҳақида қайғуриши биринчи вазири қилиб олганини намойиш этиди. Мадааний-маърифий ишларнинг барча оғирликларини өлқасида кўтариб келётган аҳоли қатламлари ўртасида мооши энг кам бўлган клуб, кутубхона, музей, маданият ва истироҳат боғлари, театр ва концерт таш-

Хўжалик ҳисоби аспиде пастдан, яъни маданий муассасалардан бошланиш зарур эди. Бизда у эски тарғиб бўйича юқорида, тарғиб марказдан жорий қилинди ва маъмурий-бюрокрatik раҳбарлик, ҳар қачонгидеки бу сафар ҳам, ўз амалдорлар ҳақида қайғуриши биринчи вазири қилиб олганини намойиш этиди. Мадааний-маърифий ишларнинг барча оғирликларини өлқасида кўтариб келётган аҳоли қатламлари ўртасида мооши энг кам бўлган клуб, кутубхона, музей, маданият ва истироҳат боғлари, театр ва концерт таш-

Хўжалик ҳисоби аспиде пастдан, яъни маданий муассасалардан бошланиш зарур эди. Бизда у эски тарғиб бўйича юқорида, тарғиб марказдан жорий қилинди ва маъмурий-бюрокрatik раҳбарлик, ҳар қачонгидеки бу сафар ҳам, ўз амалдорлар ҳақида қайғуриши биринчи вазири қилиб олганини намойиш этиди. Мадааний-маърифий ишларнинг барча оғирликларини өлқасида кўтариб келётган аҳоли қатламлари ўртасида мооши энг кам бўлган клуб, кутубхона, музей, маданият ва истироҳат боғлари, театр ва концерт таш-

Виктор АЛИМАСОВ, Абдулла Қодирий номидаги Тошкент давлат маданий институтини катта ўқитувчиси

- Авалло, расомлар Убайдулло Сайдалиев ва Анатолий Ибобовнинг сайёҳаракатлари, иланишлари билан замонавий безанлар бунёд этилганини эътироф этиш жоиз. Унда асарнинг бадиий тўқмасидаги баландаст, хайрли ва даҳшатли воқеаларни янада чуқурроқ ҳис этишга хизмат қиладиган сахнавий манзара ва жиҳзолар топиқлири билан кашф қилинган. Гоҳо ҳаётбахш баҳор нафасига қаратилган зумрад замин, гоҳо қонли воқеаларга, изтиробли дамларга ишора қилувчи қизил ранг ўрин алмашди. Бир сўз билан айтганда, бу ижодкорларнинг иланишлари асардан олинажак таассуротни теранлаштиришга ёрдам беради. Саҳнанинг ўнг томонида Алишер Навоийнинг ҳамма асарлари ва барча авлодларга ҳамнафас қилган, унинг ижодийети, арбоблик фаолиятининг моҳиятини очиб берувчи шеърятдан бир рубоий битилган:

Эр сўз мулқининг кишваристонга, Каю кишваристон, хураванишона, Дега хураванишон ким, қаҳрамонга, Эрр гар чин десанг, соҳибқиронга.

НАВОИЙ ШАҲРИДА НАВОИЙ КУНЛАРИ

Улғу шoir номи билан аталган шаҳарда Алишер Навоий кунлари зўр кўтаришқили билан байрам қилинди. Тантаналар шаҳардаги «Фарҳод» санъат саройидан бошланди. Буюк мутафаккир таваллуудининг 550 йиллигига бағишланган илмий-назарий конференциянинг ялпи мажлиси ана шу санъат саройида бўлиб ўтди. Илмий анжумани Навоий шаҳар кенгашининг раиси, шаҳар партия комитетининг биринчи котибни А. В. Горностав кирши сўан билан очди. Сўнгра Бухоро область партия комитетининг биринчи

котибни Д. Едгоров буюк шoir ҳақидаги дил сўзларини айтди. Илмий конференцияда Низомий номидаги Тошкент давлат дорулуамалигининг Навоий филиали директори, фалсафа фанлари доктори, профессор Р. Раҳмонов, Узафа Адабиёт институтидан профессор А. Ҳайитметов ҳамда Самарқанд давлат университети профессорлари — Б. Валихўжаев, С. Мирзаев маъмурий матрузалар қилди. Яқинда Эронда бўлиб қайтган олим Суйинма Ғаниева Техрон кўлемалари ҳазиналаридан олган таассу-

ротларини, профессор Абдурашид Абдуғабдулов эса ўзи қатнашган Алишер Навоий таваллуудининг 550 йиллигига бағишланган Афғонистонда ўтказилган халқаро илмий симпозиум таассуротларини сўзлаб берди. Кейин анжуман иштирокчилари тўрт секцияга бўлиниб иш олиб борди. «Навоий ижодийети ва ўзбек адабий тили», «Навоий ижодийети ва ўзбек адабиёти», «Навоий ижодийети ва таълим-тарбия масалалари», «Навоий ижодийети ва халқлар дўстлиги» мавзудаги илмий анжуманларда киркдан знед матруза тингланди.

Шундай учрашувлар қороналарда, мактабларда ҳам бўлиб ўтди.

ТАРИХИМИЗ ЧИРОҚЛАРИ

Бугунимизнинг характерли томонлардан бири ўтмиш маданий меросимизнинг яхлит тадқиқотларига киришилётганида ҳам

кўрнмоқда. Тарихимизнинг қорони йўллари муҳим тарихий ҳужжатлар, асарлар, археологик топилмалар билан ёришайтганлиги кубончи ҳодиса. «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган «Бухоро маданий мероси тарихидан» («История культуры нашего наследия Бухары») китоби ҳам ана шундай хайрли ишлар сирасига кириди.

Тўпладан археолог Муҳаммад Р. Алимеев, Б. Некрасова, Ш. Одилов, Д. Мирзааҳмедов, Г. Курбо-

нов, Х. Тўраев, М. Пулатова ва бошқа бир қатор олимларнинг қадимий Бухоро шаҳри тарихи бўйича янги тадқиқотлари ўрин олган. Айниқса, машҳур Бухоро Аркининг бунёд этилиши ҳақида шу пайтагача аниқ бўлмаган маълумотларнинг топилганлиги китобхонлар диққатини тортади. Қадимий Варахшанинг топографияси, жойлашган ўрни, майдони ҳақидаги Ш. Одиловнинг мақоласида Заррашон дарёсининг қуйи оқимидаги бу улғувор обиданинг янги қирралари кашф этилди. Бухоронинг ҳовлаво қанд-қурслари етти иқлими лол қолдиран. Ана шу ширинликларни тайёрлаш технологияси тўғрисида сўз юритилган М. Ниезованинг аjoyиб тадқиқоти ҳам китобни бойитган. — Вундан ташқари ша-

ҳардаги бир қатор йирин тарихий обидалар археологисига оид қатор янгиликлар макур тўпладан жой олган.

В. Алексеев, А. Асқаров, Т. Ҳўжаевнинг «Фан» нашриётидан чиққан «Урта Осиёнинг тарихий антропологияси» («Историческая антропология Средней Азии») китоби ҳам антик давр тарихимизни ёритишда катта аҳамият насб этди. Китобда тош асридан антик давргача бўлган Урта Осиё халқларининг этник ва этногенез жараёналаридаги мураккаб ва мунозарали ҳолатлари таҳлил қилинди. Айниқса, палеолит, мезолит, неолит, энеолит, бронза даври археологисига кенг ва батафсил кўздан кечтирилган.

Урта Осиё Евросиёнинг қоқ марказида жойлашган. Шу бонс бу минтақадан топилган қадимий аждоқларимизнинг бош суқлари европонд ёки монголоид пр-

из истории культурного наследия Бухары

қига мансублигини аниқлаш жуда мураккаб. Олимларнинг хизмати шунданки, улар тарихий археологик ашларнинг давр ва ирққа мансублигини белгилашда чалкашларга йўл қўймаганлар. Ақинча, бир қанча илмий йўналишларни тўлдириб, жиддий аниқликлар киритишган. Шунингдек, ушбу китоб маълумиятидаги шу соҳага

ТАБАРРУК ЗОТЛАР

1953 йилнинг эрта баҳори эди. Кечка томон Қудратилла амаким деволангетган темир йул касалонасига бордим. Амаким мени кўриб, хурсанд бўлиб кетди. Ҳақикирради-лар, шекилли, ён-верларига қараб, дадам ва акамни эслаб кўз ёши қийдлар. Менинг тиббий илк олаётганимиз таъкидлаб: «Акам булганларда ниятлари амалга ошмаётганини кўриб қувондилар», деб ўқиндилар. (Дадамнинг «истак-лари бўйича мени шифокор бўлишим керак эди. Шунинг учун шифокорлик билим-гоҳида тахсил олаётган эдим.»)

Амаким ётавериб зериккан бўлсалар керак, бир оз сўх-батлашдилар.

— 1922-23 йиллари эди, — дея гап бошлади амаким. — Ҳарқолада Ҳабибулло аканинг 5-6 ёшлик чоғлари эди. У пайтада Эшонгузарда яшарди. Мақалладар теккурларим билан Қозилеяга (қозирги Свердлов театри) Хуршид доминанг «Фарход ва Ширин» драмаси томошасига бордик. Бунга қадар мени илк бор Абдулла акам билан «Турон» театрига томошага борган-ман.

«Фарход ва Ширин»нинг томошаси менда катта таъсирот қолдирган, театр томошасига булган ҳавасимни ортинган эди. Ҳатто асардаги тазалин ёд олиб, дутор «чилиб, ашула қилиб айтаётган».

Севинчим ичимга сиймади. Абдулла акам билан сўх-батлаш-лаш дедим, акам сафарда эдилар. Рақиб оғамга (амаким онамни «опа» дедилар — М. А.) ўз таъсиротларимни гапириб юрдим. Чипталар қўйиб бўлса ҳам ана томошага бориб кўрдим. Акам сафардан қайтган, томошадан олган завқларимни айтиб бердим. Акам мени тинглаб:

— Хуршид долла асар устида ишлатилганлардан таъбирим бор эди. Домла дастлабкилардан бўлиб, миллий классик асарга кўл урган гезалик шоир. Асар сен каби фўқроларга маъқул бўлган бўлса, яхши бўлибди. Хуршид долла ҳазрати Навоийнинг асарлари асосида «Фарход ва Ширин» дра-

масини яратиб, хайрли иш қилган, — дедилар.

Уша сўхбатдан бирор ҳафта ўтган, акам «Фарход ва Ширин»га учта чипта олиб келди-лар. Томошага Раҳимберди акам, Абдулла акам ва мен бордик.

Йўлда келаётганимизда сўрадим:

— Қалай ака, яхшимор? — Дуруст. Ижодкорлар «Хамса»нинг ҳаммасини бир саҳна асарига сийдига олма-ганликлари учун бўлса керак, достоннинг бир бўлагини ўзлаштиришган. Ҳазалларни усталик билан жойида ишлатиш-

— Бу киши Хуршид долла бўладилар, — деди. Мен у кишига ўғирлиб қарадим. — Неча ёшдас? — деб сўрадилар долла. — Уттиз еттида. Домла сукутга кетдилар. — Мен дедангиз билан ўша машҳур шийполарингизда сўх-батлашган. Сиз бунини эслаб олмайсиз. Акангиз Ҳабибулло чой ташиб хизматда бўларди.

ЕДНОМА

Образлар моҳиятини лунда килиб очибга эришганлар. Баъзи эйтироли ўринлари ҳам бор. Бу Хуршид доллага эмас. Ночорликдан аёллар ролларини эркаклар ўйнаган. Агар аёллар бўлса, ўзлари ўйнаганларида, томошанинг кучи андаси ошарди. Хуршид долла ўз миллият олдига хайрли ишга кўл урибдилар. Кейинги ишларига омад тилашимиз лозим, — дедилар акам.

1962-63 йиллар бўлса керак, мени Янгйорда мақалласида яшовчи Аҳмад дедан ёттистиникига наҳор ошига бордим. Ошми еб, тўйнонадан чиқиб-кетдим. Бир нотаниш киши келиб саломлашди: «Сизни ичкарида бир танзимингиз кўрди», — деди. Мен «Хўп», деб у кишига эргашдим. У мени сўрдида ўтирган 4-5 нуруний отахон олдига бошлади. Мени сўрига таклиф этишди. Чўкиб, отахонлар билан кўл олишиб кўришиб ўтирдим. Бир оз сукутдан сўнг, қариялардан бири деди:

— Енингиздаги отани тани-яспасми?

— Йўқ, — дедим.

АДАБИЕТИМИЗНИНГ ЙИЛЛИК ҲИСОБОТИ

ЁШЛАРГА АМАЛИЙ ЁРДАМ КЕРАК

Атоқли турк адаби ва шоири Нозим Ҳикмат ёш-лики жасорат, истеъдоди намоён қилувчи давр, яратувчи фасли деб улуғла-ган эди. Ҳақиқатан, барча жаҳода булган каби бади-ий ижод оламида ҳам ёш-лар ҳаминча қудратли куч сифатида ўзларни кўрсатиб келганлар. Ижодкорлар са-фига ҳар йили келиб қўши-лаётган қўлиб ёш қалам-кашлар адабиётга янгила-ниш нафасини олиб кирмоқ-далар. Хўш, ёш истеъдод-ли асраб-авайлаш, уни рўбба-га чиқариш, бадиий ижод со-ҳасида ўзини намоён қи-лиши учун кўп нарса керак-ми? Албатта. Биринчи на-батда, у катта истеъдод эга-си бўлиши зарур. Ҳақиқий истеъдод эгасини ўз қал-биданларини бошқаларга ҳам етказишга, юқтиришга ҳа-ракат қилади. Қолаверса, бун-дай истеъдодлар маънавий ва моддий рағбатдан баҳраманд бўлгандагина ўз иқтидор-ларини тўла кўрсата олади-лар.

Тўғри, ёш иқтидорли қалам-кашларга маънавий ра-ғбат кўрсатиш яхши йўлга қўйилган. Жумҳурий Езув-чилар уюшмаси ёш ижодкор-лар билан ишлаш кенашчи-нинг ҳар йили ёшлар бир бор ўтказиб бораётган ёш се-минарлари ҳам, аёғанага айлан-иб қолган мулоқотлар, анжуманлар, китоб байрами ҳафталиклар ҳам қалам-кашларга ўзларни намоён қилиш учун имкониятлар очиб беради. Уларни халққа таништиришда катта минбар ва-зифасини ўтади.

Лекин, эндиликда ҳамма нарса пул билан ўлчанади-ган жамиятимизда, бозор иқтисоди ҳукмрон бўлган пайтада ёш ижодкорларга маънавий рағбатнинг ўзини-на кифой қилмайди, уларга моддий рағбат, амалий ёр-дам керак. Яъни, ёш қалам-каш Езувчилар уюшмасига олин-иб, унинг ижодий ҳу-қуқлари, гарантияланганда, китоблари, нашр этилиб, моддий рағбатнинг ош-гандагина у бор иқтидори-ни тўла намоён қилиши мум-кин. Моддий рағбат бил-маган жойда ижодкор та-ланти сўниши мумкин. Аф-суски, жумҳурийтимизда ижодкор ёшларга нисбатан дамжурликни кучайтириш тўғрисида бир қатор қарор-лар чиқарилганга қарамай, унинг амалдаги ифодаси та-лаблар даражасида эмас. Шу сабабдан ёш ижодкорлар ора-сида кўпчилиги уй-жой йўқ-лиги учун ҳамон ичкарида яшашибди, уюшмага аъзо бўлиш учун йиллаб кутиша-

ди, китоблари нашри эса ҳар хил сабаблар билан йил-дан-йилга орқага сурилади. Масалан, ёзувчиларнинг ўт-ган сўзидан кейинги вақт ичиде ижодкор ёшларнинг уч марта семинарларга ўтказил-ди. Бу семинарларда қўлиб-таланти ёшлар нашр бўли-ди. Тўғри, бу ёшлар аъзо-сида эндиликда ҳам, китоблар-ни чиқариб, халқимиз кўз-ида танилганлар ҳам бор. Лекин улар ёш ижодкорлар-нинг жуда оз қисмини таш-кил этади. Шунинг учун ҳо-дирнинг кунда ҳам учинчи, тўртинчи, бешинчи семинар-ларда иштирок этган ва асар-лар юксак баҳоланган ёш-ларнинг аксарияти ҳамон дамжурликни кўтиб, сарсон юришибди. Еки бўлмаса, ўт-ган йили ўтказилган олтин-чи семинарни олиб қарай-лик. Бу семинарда ҳам ну-фузали ижодкорлар, тан-қидчилар ёшлар орасидан қирққа йил қаламкашга яхши ният билан уюшмага аъзоликка ва китоблари нашрларига тасвирлар бериш-ган эди. Афсуски, бу ният ҳамон орзулигича қолиб кел-моқда. Табиийки, бундай ҳаётимиздаги унутилмас ҳо-дирларга салбий таъсир кўр-сатади ва йили пайтада ёш-лар семинарларига, анжуман-ларига нисбатан ишонч-сизликни юзага келтирди. Бунинг олдини олиш учун хозирги кунда адабиётимиз-га дадил кириб келаётган ва семинарларда кўпчилигини диққатини жалб қилган эл-ликка яқин ёшни уюшмага қабул қилиш, улар асар-ларини китоблар, тўпламлар ҳолида чоп этишга яқиндан кўмаклашиш керак. Ана шунда ёш ижодкорларга нисбатан чинакам амалий ёрдам берилган бўлади.

Ёш ижодкорлар билан иш-лаш кенашининг раиси Омон Матжон бошчилигида яқинда ўтган шу кенашнинг йиллик ҳисобот йилгишида ана шу масалалар ҳусусида сўз юритилди. Бу масала-лар юзасидан ижодкорлардан Иброҳим Гафуров, Азим Сулон, Аҳмад Аъзам, Ибро-ни Ҳаққул, Абдулваҳид Қў-тибдин, Усмон Қўчқор, Ди-лором Исҳоқова, Тилкач Нўра ва бошқалар ўз фикр-мулоҳазаларини, тақлифла-рини билдирдилар. Йилгиш натижаларининг маълумати кўра ижодкор ёшларга дамжурлик кўрсатишни ях-шилаш тўғрисидаги масала жумҳурий Езувчилар уюш-масининг навабдатида сўзид-оландан бўладиган секрет-рият йилгишларидан бири-да кўриб чиқиш таклиф қилинди.

АҲВОЛИНГИЗ ҚАЛАЙ, НОШИРЛАР?

Абдурашид АБДУРАҲМОҲОВ, Гафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа бирлашмаси Самарқанд бўлимининг му-дир:

— Жумҳурийтимизда яна-на булган бўлишда иш бошланганга шу йил фев-раль ойида бир йил тўтди. Бир йил давомида эришган натижаларимиз чакни эмас. Хозиргача Ш. Содиқнинг «Ериштол», Ҳ. Сирожи-диннинг «Танбур», Ҳ. Бобо-муродовнинг «Самарқанд мақола» ва Ҳ. Авазининг «Тортўла» камон, Д. Фай-зийнинг «Бу қўнғул», Ҳ. Алимардоннинг «Дарга», Ш. Шайхоннинг «Дарга», А. Перузай, С. Кежа-шарнинг «Мозордаги бе-шиклар» публицистик асар-лар тўплами нашр қилинди. Уларнинг баъзилари ҳақида матбуотда яхши фикрлар билдирилди.

Улуғ мутафаккир шоир Алишер Навоийнинг 550 йиллик тўйига атаб, унинг «Тарихи анбиъ ва ҳукамо» асари икки хил матбада — асл нусхада ва бутунги китобхоналарга мослаштирил-ган ҳолатда чоп қилинди. Уни профессор Б. Валиқўжа-ва ва адабиётшунос Қ. То-жиров нашрга тайёрлашди. Шунингдек, шоир сурати ақс этган 1991 йил тақвими ҳам босмадан чиқарилди.

Майлуким, бўлиминиз Гафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа бир-лашмаси т о м о н и д а н

қоғоз билан таъминла-нади. Лекин биз қоғоз та-қдирли пайтада шунинг ўзи билан кифойланиб қолаёт-ганимиз йўқ. Баъзи ташкил-отлардан қоғоз олган ҳол-да, шартнома асосида китоблар нашр этишни йўлга қўямиз. Масалан, Бо-лалар фондининг ви-лоят ташкилоти буюртма-си билан самарқандлик ўқувчи-шоирларнинг 10 минг нусхадаги шеърлар тўплами чоп қилинмоқда. Еки Бухо-родан олинган қоғозга ўша ерда буюролик ижодкорлар-дан Б. Ражабов, И. Субхон-нинг шеърли тўпламлари, Душанбадан олинган қоғоз-га А. Перузай, С. Кежа-шарнинг тожик тилидаги китоб-лари «Адиб» нашриёти ба-засида босмадан чиқари-лмоқда. Бундан таъқир, бў-лиминизда ижодкорларнинг ўз хисобидан китоб нашр этиши ҳам йўлга қўйилган. 1990 йилда шундай шартно-ма асосида И. Ганининг «Ишқ тумори», Ҳ. Абдура-ҳимовнинг «Уйғоқ тафак-кур», А. Мелиевнинг «Маж-нунтол», Б. Ериевнинг «Мен сени севган кун» шеърли тўпламлари, Ҳ. Ҳамроева-нинг «Орзи Маҳмудов» деб номланган очерклар тўпла-ми нашр қилинди. Бу йил ана шундай ҳамкорлик яна-да кенроқ формада давом этади.

1991 йилда ҳам ўнлаб китоблар нашрлари устида иш бормоқда. Бўлиминиз а-сосан Самарқанд, Бухоро, Қаш-

қадар, Сурхондарё вилоят-ларидаги ижодкорларга эъти-бор беради. Шу сабабли бу йил нашр этиладиган «За-рафшон» деб номланган аль-манах тўпламдан шу вилоят-лар ижодкорларининг асар-лари ўрин олади. Бу йил унинг икки сонини чиқариш-ни ният қилганимиз, келаси йил-эса ҳар уч ойда бир со-ни чиқарилади. Эҳтимол, келгусида у ойнамага айла-нар...

Бўлиминизда муаммолар кўп. Лекин шулардан битта-си ҳақида тўхталиб ўтмоқчи эдим. Мана, бўлиминиз иш бошлаганига бир йилдан ош-ди. Табиийки, бўлиминиз очилганда китобларимиз Самарқанд вилоят бос-махонасида нашр этили-ши мўлжалланган. Ле-кин вилоят босмахонасини «Ўқитувчи» ва «Қорақалпо-ғистон» нашриётлари эгал-лаб олишган. Матбуот дав-лат қўмитаси ушбу нашриёт-лар учун бу ерда 11 милли-он табоқ ҳажмда китоб бо-сишини режалаштирган. Биз-лар учун эса 1 миллион та-боқ ҳажмда китоб чиқари-шга имкон берилган, холос. Бошқачароқ айтганда, биз вилоятда китоб чиқариш им-конига эга булган ҳолда қў-митадаги бўлиб ўртоқлар-нинг маслаҳатига қўра Қар-ши ва Ангренада китоблар- нашр этишга мажбур бўлмоқ-дамиз. Оворагарчилик, ортиқ-ча сарф-ҳаражатлар ишимиз-га халақит бермоқда.

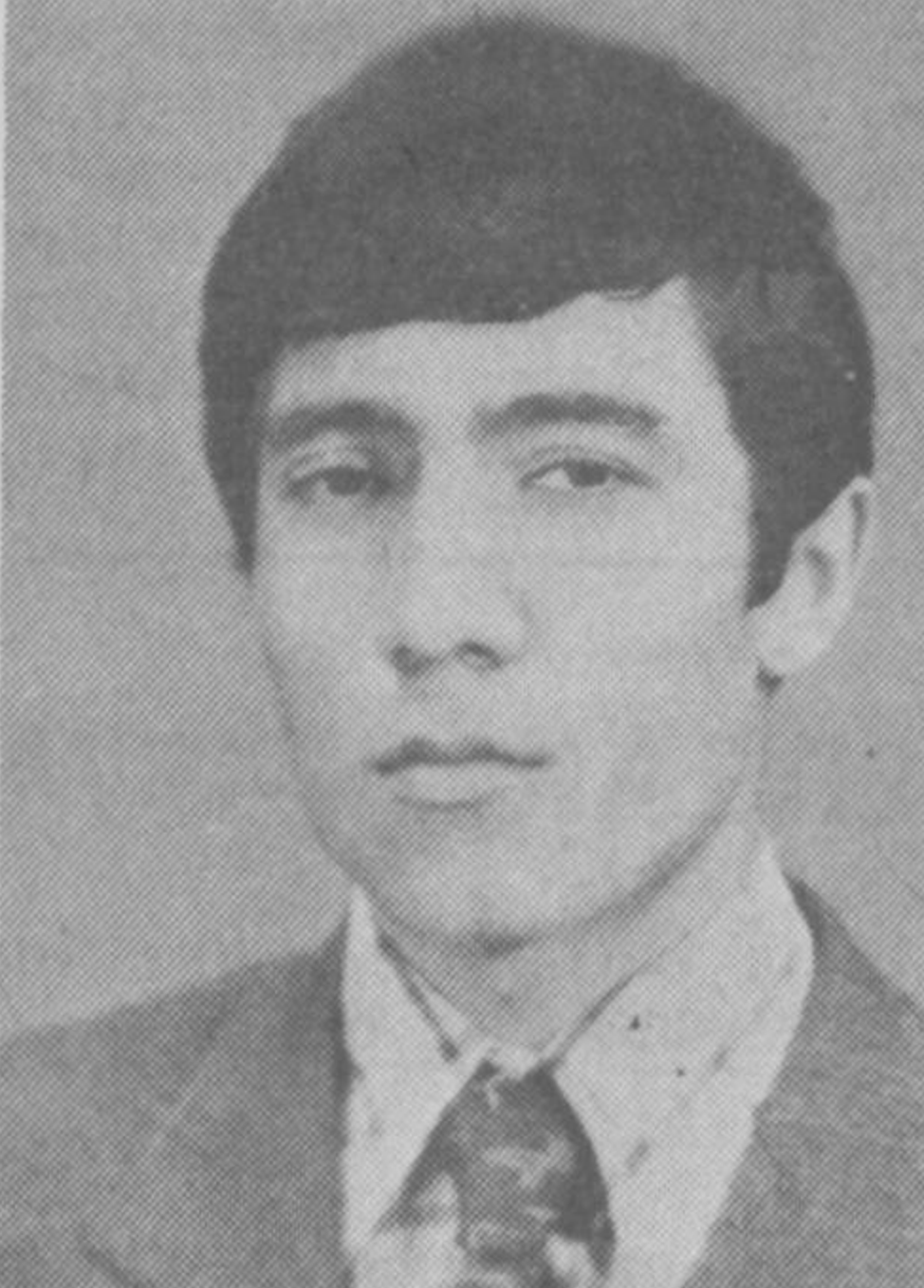
ХОТИРАГА АЙЛАНИБ ҚОЛДИ

У Хотира кўни ота юрти Бу-хорога келган — марҳум аж-доқлари, хеш-ўрлари, руҳини йўқламак ниятда эди.

Шу кун кўп қатори қабри-стонга борди, мангу масканда ором олиб ётган азизлар ёди-ни зىёр этди. Уларнинг ҳақ-ларига бағишланган тилловат-ларга сомаъ бўлиб қўлоқ тут-ди...

Эртаси эса Самарқандга — унга таълим берган, вафодор ёр ато этган, суюқли фарзанд, фозил бир зийлига айланги-риб бағрига босган ватанига қайтар экан, машум филокат...

У ёғини сўйлашга тил ҳам оғиз, қалам ҳам.

сига — чуғурчүкдек уч фар-занди қузурган, гоҳ ота ма-конига, гоҳ қадрдон даргоҳи — Самарқанд дарулфунун-даги сирдош, маслақдош тала-балани сари ошқиб турарди. Илҳом Ҳасан қисқа уари мобайнида мудом яхшилик-ларга, янгиликларга, эзу иш-ларга шўшиб-талпиниб яшайди. Беворба, серваз юрагида ўй-ниятлари, адабий орзулари, инсоний ҳаваслари мўл эди унинг. Не қилмайликки, бевафо фалқининг ҳукми шундоқ бў-либ чиқди...

Дустига, укамиз, бирода-римиз — яхши инсон, покиза қалам соҳиб Илҳом Ҳасан Хотира кунда бизнинг бар-чамиз учун амалии, армонли Хотирага айланиб қолди... Ва янги пайтада унинг мулоим, меҳнаткаш сиймоси биз учун одамийлик, меҳр-оқибат, кам-тарлик ва хоскорлик ибрати бўлиб қолди.

Шу кутлуғ рамазон кунлари-да фано топан биродаримиз ҳақиқ-хурматларига қўзда ёш билан дуо қилиб, ағона тилак айтаётганига қўлимиздан келади: «Худо раҳмат қилсин!»

БИР ГУРУХ ДУСТЛАРИ

ЯНГИ НАШРЛАР

«1001 СЎЗ» ва «ЎЗБЕК ИСМЛАРИ» китоблари.

«1001 СЎЗ» — Ҳа, Масъуд ўғлим, оила-нигиз билан қандай қорак кун-ларни боштингиздан ўтказдин-гиниз. Чидангиз, бардош бер-дингиз. Ҳабибулло акангиз но-ҳақ ўй қил азобланди. «Ҳақи-қат эгилди, аммо сиймайди, деган гап шу бўлса керак. Олгон дадангизни раҳматига олган бўлсин, — дедилар-да, дадемнинг руҳларига Қуръон ўқидилар.

Масъуд АБДУЛЛАЕВ

«ЎЗБЕК ИСМЛАРИ» — Қомусчиларнинг ўз ўқу-чиларига тортиқ қилган ик-кинчи китоби «Ўзбек ис-млари» деб номланди. Киши исмлари тилимиз дуғавий бойлигининг таркибий қис-мидир. Ўзбек тили тарихий даврларда юзага келган хил-ма-хил исмларга бой бў-либ, бу номлар ўзбек халқи-нинг бой мадания ва маъна-вий қадриятларини ифода этувчи ўзига хос дурдона-лардир. Чўнки киши номла-

«ИШОНЧ»ГА

Наврўз айёми кўни жумҳу-рийтимиз меҳнаткашлари қу-вончига яна бир қувонч қў-шилди. Ўзбекистон касаба уюшмалари федерациясининг ҳафталик гезатиси «Ишонч»-нинг нишон сони босмадан чиқди.

«Сўз қалбга йўл топагани» номли бош мақолада маълум қилинишича, гезета ҳафтада бир мартаба «Травданнинг ярми ҳажмида 16 саҳифада чиқарилади. Унда асосан меҳ-натқўшларнинг ҳаёти, меҳнати, ўқиси, дарду ташвишлари еритилади. Одамийлик, соф-лик, ҳақолик ҳақида ошқора сўхбатлар, хал-қимиз маънавиятини, тур-муш даражасини ўстириш билан боғлиқ, оилалар қувон-чи, ташвиши, замонадошлари-миз қисмати ҳақида хикоя қи-лувчи мақоалар эълон қили-нади. Урф-одатимиз ва маро-симлар, миллий анъаналари-мизни тарғиб ва ташвиқ қилу-вчи чиқишлари уюштирилади. Бадиий асарлардан намуна-лар бериб борилади.

Энг муҳими, касаба уюшма-лари фикрини халққа, халқ-нинг фикрини касаба уюшма-ларига етказиб туради.

Нишон сони муандрижаси муҳаррират ўз олдига қўй-ган вазифаларни амалга оши-ришга илк сондоқ кириш-ганлигидан делолат беради.

ДОИМИЙ ҲАМРОҲ «ҲИКМАТЛАР»

«Тан сўзламас, жон сўз-ламас, имон сўзлар». Ис-савий имони сўзлатган. Имон тили билан муҳаббатни улуг-лаган ижодкор деб баҳола-ди, хато қилмаган бўламиз. Чўнки Иссавий ҳикматлари Имон Диннат энди ва Имон шайқати ичдан нурланган деб қўрмай одамларга ранж етказиб, бечораларни қўздан ёш оқиндилар уш қораларга у ўша зулм-корларга ўзига бир фол-лик билан айблаган. Унинг нўздан назари бўйича, на муслмон, на кофир — ҳеч бирорта озор бермаслик шартдир:

«Тан сўзламас, жон сўз-ламас, имон сўзлар». Ис-савий имони сўзлатган. Имон тили билан муҳаббатни улуг-лаган ижодкор деб баҳола-ди, хато қилмаган бўламиз. Чўнки Иссавий ҳикматлари Имон Диннат энди ва Имон шайқати ичдан нурланган деб қўрмай одамларга ранж етказиб, бечораларни қўздан ёш оқиндилар уш қораларга у ўша зулм-корларга ўзига бир фол-лик билан айблаган. Унинг нўздан назари бўйича, на муслмон, на кофир — ҳеч бирорта озор бермаслик шартдир:

Аҳмад Яссавийнинг «Хик-матлар» китобини истеъдо-ли адабиётшунос Иброҳим Ҳаққулов нашрга тайёрла-ган. Мажмуа олимнинг «Ах-мад Яссавий» таъдиқоти бил-ан бошланади. И. Ҳаққу-лов шоир ижодини анча ба-тафсил, бугунги янгича қа-рашлар асосида, ўзига хос тарзда таҳлил этишга инти-лади. Жумладан, у сўзбошида шундай деб ёзади: «Унинг-

«Тан сўзламас, жон сўз-ламас, имон сўзлар». Ис-савий имони сўзлатган. Имон тили билан муҳаббатни улуг-лаган ижодкор деб баҳола-ди, хато қилмаган бўламиз. Чўнки Иссавий ҳикматлари Имон Диннат энди ва Имон шайқати ичдан нурланган деб қўрмай одамларга ранж етказиб, бечораларни қўздан ёш оқиндилар уш қораларга у ўша зулм-корларга ўзига бир фол-лик билан айблаган. Унинг нўздан назари бўйича, на муслмон, на кофир — ҳеч бирорта озор бермаслик шартдир:

«ДЕВОРТЕШАР» ЯРАЛАНДИ

Тошкент шаҳар Киров район ички ишлар бўлими милличи-нери Ш. Рустамов воқеадан хабар топланганда номалум шахс Шахрстон кўчасида жой-лашган овоз эшити студияси деворини бузишга киришган, хона ичи кўришиб қолган. Номалум шахс тартиб пос-бонига болта билан ташланди. М. Рустамов оғохланган ўш учун тўрт марта ҳавога ўш эздди. Бу иши бирон натижа бермаслигини аниглаб, бе-шинчи ўқ билан «деворте-шарни ярадор қилди.

«Тез ёрдамда касалхонага етказилган «Девортешарнинг шахси аниқланди — у йиги-ри аки ёшда бўлиб, шу тўлманди уй-жойдан фойда-ланиш бўлимида ишлар экан. Воқеа содир бўлган жойда ўхшайлик сумкаси, қўлоқ, пи-чок ва саёйлик болтаси қўл-га олинди.

Шуниси муҳими, маъмур жиноят студия қорувонини хўшёрлиги туфайли фош этилди.

«КАИФ» ИШҚИЗОЛЛАРИ

Гийҳвандлик жумҳурийти-мизда қонун йўли билан қўйиш ман этилганга қара-май, енгил даромад ва фол-келти «каиф» ишқибозлари каваймапти.

Давлат автотинспекцияси хо-дими Денов райони ҳуду-дида Душанбе шаҳар 2-авто-корхона шофери Р. Екубов бошқараётган таксини текши-ришдан ўтказдилар. Тожикис-тон пойтахтида яшовчи йўл-овчи А. Фозиев нашо солинган 20 гуғурт қўти билан қўлга олинди.

...ЖУМАГАЧА

Тошкент вилояти Ғалаба районида яшовчи вақтинча ҳеч қаврда ишламаётган Олег Тан Тошкент тайёргохидан Мос-квга сафар қилмоқчи эди. Енидан 49 грамм нашо топлан-ган Тан энди бошқа томонга сафар қилмаган бўлди.

Т. Кенжабобоев ҳали воёга өлмаган, Янгиўл шаҳар 7-иш-чи-ёшлар мактабиде ўқийди. Ўқув машғулотларига қатна-шишдан кўра поездада сейр қилиши маъқул кўрган бу ўсмир Самарқанд — Москва поезидада кетаётганида доғда қолди. Милционерлар унинг ёнидан 95 грамм нашо топиб олинди.

Бунақса қамдан-кам бўла-ди: 11 килограмм 700 грамм нашо. Петропавловск-Камчат-ски шаҳридан гастроль сафа-рига чиққан тренер А. Махлис ва унинг иш жойининг тай-ини йўқ шерги И. Клиппин Қўқон ташқисиде ички иш-лар бўлимига шунча миқдор-даги «сеҳрли» гийҳни топши-ришга мажбур бўлишди.

ЛОҚАНЛИК КЕЛТИРГАН ФОЖИА

Сўнгги пайларда қонуний йўл билан рўйхатдан ўтказил-ган совуқ қурол ҳимоя учун керак, деган гапларни тез-тез эшитамиз. Афсуски, уни сақ-лаш билан боғлиқ масъулият ҳиссини унутиб қўямиз.

Олмалик шаҳридаги Ўзбе-кисон қўчасида фожиа рўй берди. Засеэвлар хонадониде 156-мактабининг ўт билан ўй-нашган ўқувчиси эҳтиётсизлик туфайли 9-синфда ўқитган 24 йили уқасини қўрағандан отиб ўлдирди. Милтиқ бола-

КИНО ХОДИМИ — ТАЛОНЧИ

Колхозчи И. Маҳмудов Тош-кентга Сервисий район Ленин номидаги ҳўжаликдан жамоа юмушлари билан келган эди. Ярим тунда Селоз мазебиде УОД—469 машинасига ўтирди. Сода қишлоқ йигити катта шаҳарда таксидан бошқа ма-шиналарга беаҳадлаб ўтириш ҳавфли эканлигин билганиде бундай қилмаган бўларди, ал-батта.

Уз ишончи ўз бошига бало бўлай деди. Йўлда шоёр ва унга ҳамроҳ яна икки «йўл-овчи» И. Маҳмудовга пистолет ўқатиб, ёнидаги 100 сўм пули ва олтин узугини тортиб олинди. Узини машинадан ту-шириб қўздан гоий бўлишди.

Яхшиям, якин атрофда ми-лиционерларнинг тунги соқ-лик машинаси бор экан. Бир неча фурсатли таъкибдан сўнг «Ўзбекфильм» киносту-дияси қарашли машина тўх-татилди. Талончилар — кино-студия шофери У. Туропов, «Ўзбекфильм» киностудияси-нинг директор ўринбосари Н. Мамаутов, Тошкент ирригация институтининг 3 кўра талабаси В. Мадалиев қўлга олинди. Ўғирланган нарсалар эгасига қайтарилди.

Воқеа 1 апрель кўни рўй берган эди. Аммо талончи-ларнинг сувдан қуруқ чиқиши-га бўлган уринишлари наф бермади — тергов кўрсатган далиллар ўта жиддий эди.

Ҳабарлар Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги мате-риаллари асосида тайёрланди.

ҚОРАҚАЛПОҚ КУЛГИСИ

Минг йиллардан буён қорақалпоқлар билан ёнма-ён яшаб келишимиз. Аслини суриштириш ота-бобларимиз бир, авлодимиз бир. Шунинг учун бўлса керак, ўзбекча хос бўлган хусусият қорақалпоққа ҳам хос. Ўзбеклар меҳмондўст халқ, қорақалпоқлар ҳам. Ўзбеклар меҳнаткаш халқ, қорақалпоқлар ҳам. Хуллас, бу икки миллатни бир-биридан ажрататиш қийин. Ҳатто кулгисеварлигимиз ҳам ўхшаш экан.

Шунинг учун бўлса керак, ўзбекининг ҳам, қорақалпоқнинг ҳам барча даврларда ажойиб қизиқчилари, ҳажвчилари бўлган. Бугун қорақалпоқлар оғир аҳволда яшамоқда. Оролининг қуриши ва экологик тенгликнинг бузилиши регионда мураккаб вазиятни вужудга келтирди. Лекин шундай шароитда ҳам қорақалпоқлар юморни, култини асло унутмагани йўқ. Сайловбой Жумагулов.

БЕРДАҚ ҲИКМАТЛАРИ

Оқил инсон гурд юқтирмас ўзинга, Чўп ташламас севар ёрин кўзинга.

Яхши одам сўз маънисин англайди, Емон одам фосиқ сўзини тинглайди.

Яхши одам лаззат берар жонингга, Емон одам бўяр қизил қонингга.

Сайловбой ЖУМАГУЛОВ

Юқоридан келган ревисор идорамизни бир ҳафта текширди. У шунини тугатиб, кечки рейсда учадиган бўлди. Туш пайти ресторанда овқатландик. Сўнгра, бошлигимиз мени четга чақирди:

— Уна, бозорга югур, меҳмонга бирор сова олмасан бўлмас. Битта қоқ балик олиб кел. Улар бизнинг балигимизни севиб ёйишади, буни билсанг керак? Ҳатто суяги-гача чайнаб, рағиб ташлашади. Балиқни кўриб, билиб олган, хўми? Лекин жуда шўрдан бўлмасин. Уятга қоламиз-а. Улар шўр балиқни ёқтиришмайди. Агар таъминин ўзини билмасанг, билдиганларга кўрсатиб ол. Айниқса, пивохўрлар яхши билишади, — деди.

Тузланган балиқ сотиб турганлар уч-тўрт киши экан. Ҳамма балиқдан еб қўрдим. Охири битта балиқни танаб олдим-у йўлга тушдим. Вироз юргач, негадир кўнглим хижил бўлди. Назаримда балиқ шўрга ўхшайверди. Секин ортага қайтдим. Бозор ёнида тўхтаб нима қилишни билмай турганимда бирдан бошлигимни берган маслаҳати едимга тушди. Кимгадир таъминин тотириб, тузини қандайдигини билишим керак.

— Кечирасиз, — дедим бозордаги олма сотиб ўтирган кишига, — ҳўжайининг топиригини эди. Мана бу балиқнинг тузини билиб беролмасизми?

— Жоним билан, қани олиб келинг-чи? — деди чўнтагидан пивочасини чиқариб олма-фуруш. — Ҳозир биламиз-да.

У кўлимдаги балиқнинг гўшти жойидан анчагина кесиб олди-да, тозалагач, озига солиб қайнади. Сўнг:

— Мен бу балиқнинг таъминин билмадим. Гоҳ шўрга, гоҳ тузи меърибига ўхшайди. Сен яхшиси анор сотиб ўтирган йигитга кўрсат, тузи килиши, — деди. Муйловли йигит ҳам пивочаси билан анчагина гўшт кесиб олиб, озига солганча лун-

гулов, Муродбой Низонов каби кўпбал таланти ёзувчилар ҳам ва ҳазилининг барча жанрларида баракали қалам тебратмоқдалар. Халқ ўмириб ҳақида янги-янги латифалар тўпмоқда. Демак, қорақалпоқлар кулмоқда.

Чойхона маъмурияти бундан буён вилоятларда яшаб, яқод қилаётган ҳажвчиларга эътиборни кучайтириш учун вақт-вақти билан уларнинг асарларини йиғиб эълон қилиб боришга қарор қилди. Бугунги саҳифада қорақалпоқ ҳажвиёти билан танишасиз.

Важ-сабасиз қирқ кун қайғу чеккандан, Соғ пайтингда бир кун шодлик яхшироқ.

Эр бўлсанг — элининг ёқла, Элининг берган тузи оқла.

Фёлинг ўзиб, нафсинг очма, Моллим бор деб тўлиб тошма.

Емонларга сиринг айтма, Тилдан учган сўздан қайтма.

Мулла бўлсанг илмин тут, Елғиз ўзинг бўлмайсан юрт.

жид рота айланганди. Кейин бошини сараксарак қилди:

— Бу балиққа ҳайронман. Менимча, тузи меърибда. Лекин чайнасанг бошқача маза беради. Хуллас, уна тузини билмадим. Яхшиси, сен, ҳов, анави дўшпай кишига учрагинчи, — деди кўзини лўқ қилиб. Дўшпай ҳам балиқнинг гўштиндан пича шиби олиб, тилини теккизаб, ҳидлаб кўрди. Сўнгра шўрмасдан нон билан ей бошлади.

— Балиқнинг қизиқ экан, — деди у. — Умрим бино бўлиб бунақа балиқни биринчи кўришим. Баъзан шўр, баъзан тузи меърибига ўхшайди. Эринма, уна, анави қаламбир сотиб ўтирган киши бор-ку, кўк қўйлақли, бор, шўрга учраш. Аччиқни билган одам, тузини ҳам билса ажаб эмас.

У киши ҳам оқ экан. Балиқни кесиб олиб, озига солганча бироз чайнади. Озгини дастурмоли билан артиб:

— Балиқнинг яхши тузланган, бироқ масазини бир еганда билиш қийин. Ҳозир яна бир еб қўраман, сўнг маълум бўлади, — деди-да балиқдан яна еб кўрди. Кейин ён атрофдагиларни ҳам тақлиф қилди. Ўзаро баҳс бошлади. Бирини у деди, бири бу. Хуллас, бозорқўм билан ёрдамчиси ҳам келиб қўшилди. Улар ҳам балиқни кўрса, ўзларини томандан ташлайдиганлардан экан. Балигимдан аямасдан кесиб ёйишди. Оғизларини артиб бўлиб, шундай хулоса чиқаришди: «Балиқ кўнглидагидек тузланган. Нордон ҳам, тузис ҳам эмас. Бундай усталлик билан тузланган балиқ кам учрайди».

— Анча кечикдингиз-ку? — деди бошлигим тайёрабгоҳда. Унга қозога ўроғлик балиқни тўтқанди. — Хўш, зўр балиқдан олдингми? — Олганда қандоқ. Жуда зўр тузланган. Худди сиз айтгандек, беш-олти кишига еги-зиб кўриб, кейин олдим. Ўйловчиларнинг ҳаммаси самолётга чиқашди. Бир пайт ёнимизга йўловчиларни кузатувчи киз келди. Қўлида халиги меҳмонга бериб юборган «совга»миз. — Бу нима? — деди бошлигим ҳайрон бўлиб. — Меҳмонингиз бериб юборди. Сизларга раҳмат айтиб, бошқа бунақа ҳазил қилишмасин, — деди. — Нима, деди... Ким у билан ҳазиллашди. Бошлигим қозонини очиб қотиб қолди. Унда фақат балиқнинг бош суяги қолганди.

ЕРҚУЛ УМАРОВ таржимаси

Муродбой НИЗОНОВ

ШИФОБАХШ СУВ

Уйимизнинг олдидаги анҳордан шифобахш сув оқар экану қаранг биз билмай юрган эканмиз. Агар уйдаги етим улоқчимиз ичак кўртки касали билан оғирмаганда, ким билади, сувнинг шифобахшлиги қачон аниқланарди.

Воқеа бундай бўлди. Утган йили пешонамизга шундай куюқ сутли эчки битган эдик, асти қўяверасиз! Елинидан сут эмас, тўппа-тўғри қаймоқ оқарди десам, ишонверинг. Аттанг, шу эчкининг умри қисқа экан, улоғи энди йигирма кунлик бўлганда ўлиб қолди. Тўғрисики айтсам, унинг ўлимига ўзим сабабини бўлдим. Хашак кўриб қолгандай, унга тарвуз сўйиб берганимни қаранг! Кечкурун илмини узаман деб, шаталоқ отиб турган нарса, эрталаб кўрсам қорни шардай яшишиб, тўрт овғини тўрт томонга чўзиб ётди. Улоқ бечорани айтинг. Кўзлари мўлтираб гоҳ онасига, гоҳ менга қараб мўрайдди, шундай мўрайдик, юрагинг тошдан бўлса ҳам чидаб туролмайсан. Мен нима қилай, иложим қанча эди! Беш кун мўраеди, ўн кун мўраеди, охири тақдирга тан берди. Кейин уна сизгир сути бера бошлади. Барибир, она сутидай бўлмас экан. Ўн-ўн беш кунда қулоқларим шалвираб, ориглаб қолди. Бу кўргилликлар етимчага озлик қилгандай, кейинги пайларда бағрини ерга бериб ётадиган одақ чикарди. Онанисинг кўни бошига тушиб, уловига қолмай дедим-да, дарҳол мол дўхтирини чақирдим.

— Ҳеч нарса еб қўймаганмиди? — деб сўради у улоқнинг кўздан кечириб. — Емагандир. Фақат сўт бераётимиз. У улоқнинг қорнини сиқди, умуртқасига қўлининг қирраси билан уриб кўрди, куюқсига пўлади, озига темир тикди, охири: — Улоқингизнинг ичиди ичак кўрткилари пайдо бўпти, — деди.

— Кўрт нима қилади энди? — Кўрт улоқнинг еган-ичганини ҳазм қилдирмайди, натижада улоқ очидан ўлади. — Кўртни йўқотишнинг иложи йўқми? — Иложи шу, оғзидан уч маҳал қатик куюқсиз. Эрничоклик қилмаган. Аччиққа чидамаган кўртлар таппа-таппа тушиб ўлаверади.

Мол дўхтири айтганини қилиб ҳар кунни уч маҳал аччиқ қатик куйдик. Қани бу жонинг чиққур кўртлар туша қолса? Бир кунни уйга Аметбек деган врач ўртоғим

келди. «Мен одамларни доволайман ахир», деб баҳона топганига қарамай, улоқнинг олдига судрадим.

— Мол дўхтири тўғри айтибди, — деди у ҳам, — Ҳозир улоқнинг ичидидаги кўртларнинг узунлиги етти-саккиз сантиметрга етган. Бора-бора бир метрдан ошаиб кетиши ҳам мумкин, бироқ у пайтда улоқнинг тирик бўлмайди. Дори бераёйсизларми?

— Аччиқ қатик бераёлгимиз. — Ҳозир кўртлар аччиқ қатикдан сесканидиган даврдан ўтиб кетган. Энди улоққа қатик билан ерлаштириб пенциллини бериш керак. Пенциллини ҳар қандай микробни ўлдиради.

— Ичак кўртларини ҳам ўлдирадими? — Улдирмас ҳам туширади. Кўрганимиз, боқганимиз, авайлаганимиз шу улоқ бўлди. Йигирма ишша пенциллини бўшаб қолди, бироқ тушадиган кўрт ўқ. Улоқ бечора қулоғидан тортсанг йиқилдиган қолга келди.

— Оқ ёққа аралаштириб керосин ичиринглар, — деди кўшчи кўчадаги қария. — Керосин кучли, кўрт туғул, мушқунинг ҳам юнгини туширади. Бу амални ҳам қилиб кўрдик. Лекин улоқнинг аҳвали ўзгармади. Сўнгги кунлари мўрашдан ҳам тўхтади.

Улоғимизнинг ичидидаги кўртлари тушмаётганини узоқ-яқин қўшнилариим бари эшитибди чамаси, ҳар қайсиси билган муложақасини келиб айтди. Уларнинг маслаҳатларини олиб улоққа бензин ҳидлатиб кўрдик, сувага аралаштириб сирка ичирдик, сувага коньяк аралаштириб бердик, мотоциклининг туттигига тутдик, лекин тушадиган кўртдан дарак йўқ. Бечоранига улоқчимиз охири овғини ҳам кўтаролмай сулайиб қолди.

Хуллас, улоқдан умиди узиб ўтиргандик, бир кунни уйга қайнонам келиб қолди. «Бунга оқиб турган сувдан бериб кўринглар, қраннинг суви ёқмаётган бўлиши мумкин», деди. Шундай қилиб улоқни кўтариб, анҳорнинг ўртасига бордим. (Уйимиз олдидаги дарё ҳам кўп йиллардан бери тортилиб, анҳорденкига бўлиб қолган эди). Оқватдан сувдан беш-олти марта ҳўладим-йўқми, ҳалиги ичидидаги кўртлари ўзини таппа-таппа ерга ташлай бошлади.

Шундан кейин уч кунгача ўша сувдан бериб турдим. Кўрт туғул ичганини ўзи ҳам қолмагандир. Кейин бирдан ўйноқлаб, тузалиб кетди.

Ана сизга томоша. Дарёимиздан шундай шифобахш сув оқиб ётганини ким биллибди дейсиз?! Агар бизнинг улоқча ичак кўртки касали билан оғирмаганда бу сувнинг шифобахш хусусияти халибери сирлигича қолаверарди...

БОЙЛИК — ДОНИШМАНДНИНГ ҚУЛИ...

Буюк инқилобларни да-ҳозлар тайёрлайдиган, деган гап бор. XVII асрда юз берган фаранги буржуаз инқилобининг тўғри асосийнинг биринчи инқилобининг назарий пойдеворини яратганда хизмати синган улуг маърифатпарвар файласуф Клод Андриан Гельветсийдир.

К. А. Гельветсий 1715 йили Парижда, сарой табиби оиласида таваллуд топди. У болалигида феодал-зоданлар манфаатини ёқлаган қирол ҳокимияти билан адолатга бўлган ҳалқнинг тинимсиз тўқнашуларига гувоҳ бўлди. Диний мактабдаги қиротхонликдан қониқмагач, у билминини ошириш учун ўз имкониятини ишга солиди. Корнел, Расин, Буало, Мольер, Лафонтен каби адиблар, Монтен, Лабрюйер, Ларошфуко сингари файласуфлар асарлари н и мустақил мутолаа қилишга киришади. Гельветсийнинг шаклланишида, айниқса, Вольтернинг хизмати улкандир. Ҳақ замонга сиғмаган алломадан ҳисмати Гельветсийнинг ҳам бошига тушди. Биргина «Ақл хусусида» ир яратган асарига юздан ошиб айб қўйилди ва Париж парламенти бу китобини ўтти солиб ёқиб юбориш ҳақида ҳукм чиқарди... Албатта, бировлар ҳукми чиқарди, бошқалар бунини эътиборга олмади. Бироқ ҳақ гапни айтган донининг қаломини оловда ёнмайди, сувага чўймайди. Гельветсий ҳам шундайлардан бири. Унинг фалсафий қарашлари яшаган замон, қамол топган макон дорисидан чиқиб, умумибашарий қадриятга айланган.

Биз қуйида унинг «Мисль» (Москва) нашриёти чоп этган (1973 — 1974 йиллар) икки жилдлик асарлар тўпламидан олган айтим фикрларини эътиборингизга ҳавола этаёмиш.

Клод Андриан ГЕЛЬВЕТСИЙ

БОЙЛИК — ДОНИШМАНДНИНГ ҚУЛИ...

Ақл учун хурофот мисоли қирол учун министрдай гап. Министрлар ўз мухлифларини қиролнинг қўлига йўллайдилар, худди шу зайл хурофот ақлнинг йўлини эъгулдан тўсиб туради.

Хурофот бизни оломон кўз ўнгиде арши аълоқ олиб чиқади ва қайта тупроққа қорийди. Донишманд вақл хурофотдан шон-шухрат ва бахт саодат топади.

Ақл мансабни эгаллаганда уни доно санаб, муомала қилишади. Дарахт бутасига тангри шаклини бериб, меҳробга қўйишади, шу дарахтдан тараша тайёрланишини унутиб қўйишади...

Марҳумлардан кўра тирикларни кўп мақтайдиганлардан четроқ юринг. Бу ҳасадандир.

Кимники мақташ жуда қийин экан, билингки, ўша инсон ҳар жиҳатдан мақтовга қасдордир.

Ҳақиқатлар. Уларнинг ҳаммаси ҳам бизнинг юрагинимиздан узиб олинган чечаклар эмас. Бу ажиб гуллар мағрурлик ва таассублик шамолида эгилб-бунлиб қолган, улар теран фикр юритиш таъсиринда қад ростилашган.

Ақл таомга ўхшайди, идишда (узоқ сақланганда) айниб қолади. Ишлатилганда заҳар ё асал бўлади.

Ақлар борки, мисоли хира кўзлардай, нарсани кўради, бироқ синчилаб қузага олмайд.

Елгон. Ҳақиқат тўнганда елгоний асл ҳақиқатдан ортинг эъвозлайди.

Қуллик. Саройда ақлли кишиларни мутлақо ёқтиришади. Кардунал Ришелье итоткор эди ва итоткор-корликдан гурурланган кишиларини мансабга кўтарарди. У ақлий вақтига эғиб танилаган Сеге кеинча кантслер (олий мартаба эгиси) бўлдики, унда Репелленнинг котиби де Рошнинг берган таъриф-таъсир асқотди; де Рош унга: Сеге — бўйсунис ва қул бўлиш учун яралган банд, деб айтган эди...

Замона зўрлари назарида ҳар қандай нарса — кўзгу, кўзгуда эса уларнинг буюклигига ас этиб туради, холос. Ҳокимларнинг қўпича ўзларига таъзим бажо этиб турадиганларни ёқтириши сабаби шунда.

Сохта олимлар донишмандлар қабилда газаб кўзгаса, аҳмоқлар юрагиде ҳайрат уйғотади.

Ҳақиқат — бу машъала, туманда нур таратади, бироқ тумани тарқатолмайди.

Елгон. Баъзан елгон ишонтиради — қоронғи осмонни эркинлаштирилади, бу ҳол мушакболликни эслатади; бир қарашда осмон юлдузга тўлиб кетгандай, бироқ юлдузлар бир нафаслик, холос.

Қашшоқлик намбағаларга арши аълони, бойларга жаҳаннамин раво кўради.

Ялғовлик — хатонинг боши.

Жасурилик лашкарнинг энг олдинги сафиде юради.

Билишга мойиллик — адашнинг сабабларидан бири.

Ҳокимият тоқатсизлик қилган сайн баттар хатоликларга йўл қўй беради. Бу ҳол гувоҳлик беришга уринганларнинг озгини бекитишга шўшланган ўғрини эслатади.

Одамларга ёқини хоҳлайсизми? Унда уларнинг ақлини қадрай билинг.

Бир киши сарой аънига айтган экан: «Сиз мени тушуниш учун туғилмагансиз, чунки мен буржуамам, мен сизни тушуниш учун туғилганим йўқ, чунки сиз аҳмоқсиз».

Ҳеч ким ҳеч қачон алданмаслик учун жон-наҳди билан тиришадиган одамчилик қаттиқ алданмайди.

Диянат кучсиз бўлган тақдирда ҳалокатга юз тутлади.

Қонуннинг адолатли ёки адолатсиз экани халқнинг тўла тўкин ё қисман фаровонлиги билан белгиланади.

Бойлик. Эпикур айтган: бадавлат бўлишни истасанг мол-мулкни қўлайтириш учун ўлиб-тирилма, нафсингнинг тия бил.

Бойлик — донишманднинг қули, аҳмоқнинг ҳукмбардоридир.

Қўйни бўрининг қучридан асранг.

Бахтсизликка дучор бўлганда қўнлига тасалли бериш керак, эро, бундан сўнг албатта оқсоғиллик хукмор бўлади. Бироқ бахтиёр дамларда ҳам хотиржамликка берилиш арамайди, эстан, айни шу пайтда бундан вахтиёр бўлиш керак; ҳар икки ҳолда — мушкул вазиятда ҳам, хавотирсиз дамда ҳам — ҳеч қачон денгизга ишонманг.

Нуксонсиз одам бўлмайди. Сарой буткул мрамардан қурилган, мис, қалай ҳам ишлатилган. Шунинг учун уни тақдирлаш жоним?

Биз кашф этган ҳар бир ҳақиқат, бу — кашф этишимиз лозим бўлган ҳақиқатларга томон ташланган илк кадам.

О. АХМЕДОВ таржимаси

ЧОЙХОНА Кабарлари

АЛДАШ МУСОБАҚАСИ

Иккинчи апрель куни алдаш бўйича СССР чемпионати бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизнинг барча аҳолиси қатнашди. Ниҳоятда шиддатли ва қизғин ўтган бу мусобақада Хукумат Иттифоқов фоллиб чикди. У ҳар бир кишига ўртача олтинчи сўмдан томон берган ҳолда дўконлардаги молларнинг нархини уч-тўрт баравар оширишга эришиб, бир ўзи икки юз етмиш миллиондан кўпроқ кишини алдашга муваффақ бўлди. Офарин сенга, Хукуматбой!

САВОБ ИШ

Дам олиш кунларини қўпчилик даврасида ўтказишга нима етсин. Бунини қадрига етган пойтахтимизнинг Чалонзор райони савдо ташкилотлари раҳбарлари озинг овқат талони тарқатини атайин март ойининг сўнгги дам олиш кунларига чўзиб келдилар. Натижада шанба ва яшанбаи районнинг барча аҳолиси дўконлар олдига навбат кутиб ўтказилар ва мириқиб гап-лашиб олдилар. Ўйлашимизни, район савдо ташкилотлари мутасаддилари бундай «савоб» ишларини яна давом эттирадилар.

ЭЪЛОН

Бозор иқтисодиётига ўтишлиш муносабати билан

мажлисда сўзга чиққан бош ҳисобчи ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида 15 тийинга бор-йўғи ярим пйёла чой сотиб олиш мумкинлигини алоҳида таъкидлади.

— Шунисига ҳам шуқур, — дейишди музокарада қатнашганлар.

Мажлис аҳли бир овоздан эртдан бошлаб ҳар бир ўқувчига ярим пйёладан чой беришга келишиб олдилар.

Ҳурматли ўқувчилар! Унингизда нонушта қилиб юрманг. Мактабда сизни ярим пйёладан иссиқ чой кутмоқда.

ИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Одамлару одамлар, эшитмадим деманглари! Қашшоқ хўжа жамоа хўжалиги бозор иқтисодиётига ўтилиши муносабати билан давлат

Рассом И. ЗОГИРОВ

ЭЪЛОН

МАДАНИЙ ХОДИМЛАРИ МАЛАКАСINI ОШИРИШ ЖУМХУРИЯТ ОЛИИ БИЛИМГОҲИ ҚУИИДАГИ БУШ УРИНГА

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

— Ижтимоий фанлар ва маданиятда иқтисодни бошқариш кафедрасининг доценти (фан номзоди)-I

Конкурсда ўзбек ва рус тилларини мукамал биладиган ва беш йил ўқитувчилик иш тажрибасига эга бўлган мутахассислар қатнашишлари мумкин.

Танлов қатнашчилари қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: кадрларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа, 2 та фотосурат, таржима ҳоли, олий ўқув юртини тугатганлиги ҳамда илмий даража, илмий унвон берилганлиги тўғрисида дипломларнинг нусхалари, меҳнат жамоаси, ёҳуд бошқа орган, ташкилот томонидан номзодликка тавсия этилганлиги тўғрисидаги йўғин баёни.

Муддат эълон чиққан кундан бошлаб 15 кун.

Ҳужжатлар қуйидаги манзилга юборилсин.

700000, Тошкент шаҳри, А. Толстой кўчаси, 3 уй.

ЎЗБЕК ИСТИОН АДАБИЁТИ ВА САНЫАТИ «ЛИТЕРАТУРА И ИСКУССТВО УЗБЕКИСТАНА» Издаётся на узбекском языке. Редакцияга келган қўлёзма ва суратлар муаллифларига қайтариламайди.

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОВ. Тахрир ҳайъати: Ҳафиз АБДУСАМАТОВ, Усмон АЗИМОВ, Ҳамидулла АҚБАРОВ, Рамз БОБОЖОН, Одила ҲУҚУБОВ, Аҳмад ЖАББОРОВ, Баҳодир ЖАЛОЛОВ, Асқад МУХТОРОВ, Абдулла ОРИПОВ, Тоҳир ШАМСИЕВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Тўлаберган ҚАЙИПЕРГАНОВ, Малик ҚАЮМОВ, Тўлқиной ҚОДИРОВА, Пиримқул ҚОДИРОВ, Иброҳим ҒАФУРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ, Саъдулла ҲАКИМ (масъул котиб). РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: Тошкент — 700000, П ГСП, Ленинград кўчаси, 32. ТЕЛЕФОНЛАР: бош муҳаррир — 33-52-91, 32-57-42; котиб — 33-49-93; котибот — 32-58-49, БУЛИМЛАР: 32-55-98; назм ва наср — 32-55-78; санъат — 32-56-48, 32-54-56, хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-49; шум боланинг чойхонаси — 32-54-71.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ БАҲОСИ 25 ТИЙИН